

FODOR BÉLA – MURÁNYI JÁNOS

„Járd ki lábam, járd ki most...”

A székelyudvarhelyi táncház történetéből: 1977–1989

*E se tánc?
mégse tánc?*

*E se tánc?
mégse tánc?*

*Homlokránc,
szoknyaránc,
e se tánc?
mégse tánc?*

*Ahol én járom a táncot,
medve vitte már a láncot,
minden láncszem szénabuglya,
szabadság-tű abba dugva...*

*Nagyapám is járta,
az apám is járja,
ebbe sajdult annyi őszám
időt-táncolt lába.*

Páll Lajos (Korond, 1938–2012): *E se tánc?*

Bevezetés és indoklás

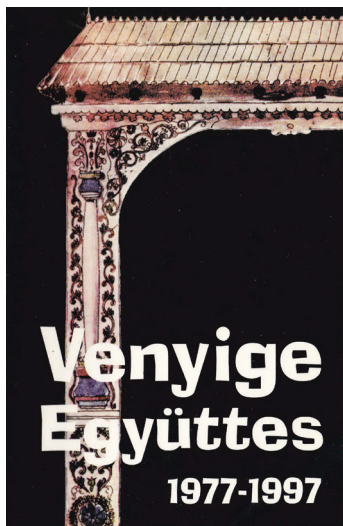
A tárgyválasztás időszerűségét a Kárpát-medencei táncház(mozgalom)¹ elindulásának 45., ezen belül az erdélyi táncházak alapításának 40.

1 A dolgozatban egyértelműen nem az évszázados hagyományokra visszatekintő falusi táncházakról, hanem az 1970-es években kialakult *városi táncházakról* lesz szó. Mivel kezdete óta ez a jelenség mozgalom jellegűen nyilvánul(t) meg, a kifejezés többféle jelentéssel használható. Tömörség kedvéért mi általában „táncház”-at írunk, és ez alatt elsősorban a – tágabb értelmű – táncházmozgalmat és kísérőjelenségeit: népzene- és néptánc tudományi és előadó-művészeti tevékenységet (népzene- és

évfordulója hozta magával. Erről az eseményről sok magyarulta városban, közöttük Székelyudvarhelyen is megemlékeztek.

Az udvarhelyi háromnapos jubileumi ünnep fővédnöke az azóta elhunyt Kallós Zoltán néprajztudós, mindannyiunk Zoli bácsija volt. A táncház-találkozón – a néptánc-előadások és táncházas multságok mellett – a hetvenes évek legnevesebb: kolozsvári, marosvásárhelyi, csikszeredai és székelyudvarhelyi táncházainak történetéről tartott, kép- és filmvetítéssel kísért előadásokat követte érdeklődéssel a nagyszámú résztvevő.

A dolgozat szerzői erre az alkalomra állítottak össze egy szabadon előadott, közvetlenebb stílusú megemlékező, az udvarhelyi táncház történetére visszaillesztő szöveget. Ez adta már akkor az ötletet – tulajdonképpen indíttatást – egy igényesebben megírt dolgozat összeállításához. A gondolat és szándék már régebben is több alkalommal felmerült. Így az alapítás huszadik, 1997-es évfordulója kapcsán, Fodor Béla és Tárkányi János szorgalmazására, 1998 elején megjelent egy 32 oldalas füzet. Ebben a tízéves évfordulóra (1987) tervezett és betiltott emlékfüzet anyaga kapott helyet, újabb visszaemlékezésekkel kiegészülve, gazdag fényképanyaggal illusztrálva. Hangsúlyozzuk: *visszaemlékezések* – és nem kellően dokumentált anyag látott napvilágot, és így történt meg, hogy a füzet több pontatlan adattal jelent meg. Többek között

A 20. évfordulóra készült emlékfüzet borítója.

---

néptáncgyűjtés-feldolgozást, áthagyományozást, zenekarokat, táncegyütteseket és előadásait, kulturális szakmai irányítómunkát) értjük. Ugyanilyen jelentést adunk a *Venyige* névnek is. Ahol a néptánc alkalmakra és azoknak lehetőséget nyújtó helyiségekre gondolunk, külön jelezzük.

a legtöbb vonatkozásban csak a táncházból kinőtt Venyige Néptánc-együttesről történt említés, a táncházról kevésbé, az azt kísérő gyűjtő, népszerűsítő, szakmai és egyéb tevékenységekről pedig alig esett szó.

Ezeknek a hiányosságoknak a pótlására, pontosabb adatok közlésére tesz kísérletet a jelen dolgozat. Ismét hangsúlyozzuk: *kísérlet* – mert a „Venyige-sztori” valóban tudományos igényeknek is megfelelő feldolgozásához immár nemcsak a még élő résztvevők, kortársak emlékezéseire, hanem tárgyi emlékek, dokumentumok, levéltári és egyéb források felkutatására, feldolgozására, időigényes munkára és alapos szaktudásra van szükség. Ezért mi csak a Venyige úgynevezett „hőskorszakának”, az 1977–1989 közötti, tizenkét évnyi történetének nem teljes bemutatására teszünk kísérletet. Csak általunk ismert és adatolható részletekről lesz szó. Nem feladata a dolgozatnak elméleti és szakmai kérdések taglalása, ebben a tárgykörben már több értékes munka született, a továbbiakban ezek közül némelyikre hivatkozni is fogunk. Eredetileg a 2017 decemberére tervezett, csak a Venyige-ünnepséget kísérő füzetbe szántuk ezt a rövid dolgozatot, hogy aztán az *Areopolisz* szerkesztőinek köszönhetően ezeken a lapokon lásson napvilágot.

1. Előzmények

A székelyudvarhelyi táncház, ami születésekor az ugyanabban az évben létrejött Venyige nevű táncház-zenekar nevét, a Venyige-táncház nevet kapta, nem előzmények nélkül jött létre. Ehhez több tényező, helyi és tágabb jelentőségű esemény, igény, szükség és lehetőség egybejárása járult hozzá.

Legelőször is – anélkül hogy elméleti fejtegetésekbe bonyolódnánk, hasznosnak tűnik dolgozatunk legfontosabb fogalmának tisztázása.

Mi a táncház?

„A fogalom Erdélyből származik. Eredeti jelentése egy táncház céljára kibérelt lakó ház (tehát nem kocsmá) vagy annak egy szobája, ahol kis helyen szórakoztak a résztvevők a zenekarral kialakított szoros kontaktusban. A zenészek három-négy tagú bandája személyes, emberi kapcsolatban volt a táncolókkal, azok egyéni ízlését is igyekeztek kiszolgálni. Minden tájegységnek megvolt a jellegzetes zenéje, de a

földrajzilag nagyobb elzártágú vidékeken még falvanként is jelentős eltérések voltak. [...] Nem véletlen, hogy pl. a még ma is nehezen megközelíthető Széken maradt fenn talán a legtovább a táncház intézménye (egészen a kilencvenes évekig), méghozzá a legösszetettebb táncrenddel, mely ihletője lett a Magyarországon a hetvenes évek elején elindult táncházmozgalomnak.”²

A táncházak csütörtök esti rendezése is a hagyományhoz, az eredet-hez való ragaszkodást tükrözte: Sok széki legény és fiatal lány ment el Kolozsvárra szolgálni. A cselédek csütörtök és vasárnap délutánra kaptak kimenőt. Ilyenkor a széki fiatalok összegyűltek a Malomárok partján levő telefonpalota előtti kis térre, és más hely nem lévén, ott tartottak táncházat. Nem törődtek a kíváncsiskodókkal, báméskodókkal, élték a maguk életét. A város is megszokta őket. A székiek kolozsvári táncdélutánjai a hetvenes-nyolcvanas években Kolozsvár nagyhírű látványosságának számítottak. A magyar irodalomba is bekerültek Kányádi Sándor *Fekete-piros* című híres versének köszönhetően (1972).

Udvarhelyszéken a 1970-es évek második felében is voltak még hagyományos táncrendezvények (táncházak, mert a táncház megnevezést Udvarhelyszéken is ismerték volt többfelé), ahol hagyományos hangszerösszetételű és stílusban játszó falusi zenekarok muzsikáltak volt: így Felsősfalván a Nyicu-banda; Malomfalván a Czári-banda; Zetelakán a Tóti-banda és mások; Abásfalván a Majláth-banda; Gagyban a Pusi- és Csapai-bandák; Kőrispatakon a hírneves Kristóf Vencel, zenésztársai-val és tanítványaival; Székelyszenterzsébeten Barabás Gyula zenekara és mások. Székelyudvarhelyen is volt egy tucat faluról bekerült népzene-sz (mint pl. Kicsi Jóska és társai, Zsigi Marciék, Csapaiék, a Ráduly testvérek stb.), akik a vendéglők igényei szerint muzsikáltak, de azonkívül igen gyakran foglalkoztatták őket a Székelyudvarhely Muncipíumi Szakszervezetek Néptáncgyűttese keretében – a hírneves Kacsó András koreográfus szakmai irányításával. Ez az együttes ellenben csak koreografált táncokat mutatott be a színpadon. Hasonló volt a helyzet a többi székelyföldi amatőr és professzionális (Maros Együttes, Hargita Együttes stb.) néptáncgyűttestel is.

---

2 Abkarovits, 2012a.

Csütörtök esti táncesték is (*Csárdás-esték* néven) voltak megrendezve a városban, szintén a Kacsó András (Bandi) és tanítványai szervezésében és irányításával, ahol a fent említett udvarhelyi (többnyire vendéglői) zenészek muzsikáltak az udvarhelyszéki „talpalávalót”. Itt táncolt mindenki (többnyire faluról beköltözöttek), ahogy tudott, szabadon, mint otthon, vagy koreográfiákban, ahogy az együttesben őket tanították... A táncok zenekíséréte ellenben többnyire a népies műzene és az újstílusú népzenei *rétegekhez* tartozott.³ Ez is egyik fő indító oka volt Fodor Béla elhatározásának, hogy kezdeményezze egy hagyományos összetételű és hagyományos stílusban muzsikáló zenekar létrehozását, mely a hagyományos tánc háznak lehet az alappillére.

1.1. Tánc ház általában – Magyarországon és Erdélyben

Mivel erről a kérdésről az elmúlt évek során elég sok írás született, ami az érdeklődő számára könnyen hozzáférhető, itt csak jelzésszerűen érintjük ezt a tárgyat, hivatkozással idézve néhány részletet a fent említett forrásokból:

Abkarovits Endre tanulmányában a következőképpen ír a közvetlen előzményekről: *„Az első tánc háznak néhány közvetlen előzménye volt mind a zene, mind a tánc területén. 1971 karácsonya és újév közt Novák Ferenc [„Tata”] néhány tanítványával és munkatársával a mezőszéki Székre ment. Szék volt az a hely, ahol még teljességükben éltek a néphagyományok. Vonatkozott ez a viseletekre, tárgyi kultúrára, szokásokra ugyanúgy, mint a népzeneire és néptáncra. [...] Széken ezt tánc háznak hívták.”*⁴

Ezek az első paraszak, amik aztán – 1972-ben lángra lobbanva – elindítottak egy máig élő mozgalmat, szerte a magyarok lakta vidékeken: *„A Bihari János Táncegyüttes szervezésében 1972-ben megtartott első*

---

3 Mivel szakmai pályáját Fodor Béla a Székelyudvarhelyi Muncipiumi Művelődési Ház zenei szakirányítójaként kezdte 1973 júniusában, feladatkörébe tartozott a muncipiumban mindenfajta zenei megnyilvánulás és fejlődés megsegítése. Népzene és néptánc érdekeltségű lévén, gyakran ellátogatott a különböző periódusokban és helyeken megtartott csárdásestékre és táncolt is olykor egy-egy táncot, táncrendet a maga módján, ahogy a Gagy-vize környékén táncolták azelőtt.

4 Abkarovits, 2012b.

táncházak széki táncok tanulásával indították programjukat. A továbbiakban azonban a Bartók Táncegyüttes és a Halmos-Sebő duó volt az, akik Tímár Sándor és Martin György irányítása mellett felvállalták, hogy nyitnak a nyilvánosság felé és hajlandók voltak az érdeklődőknek néptáncokat tanítani.”⁵

A fentiekből kitűnik, hogy a magyarországi táncházmozgalom kezdetei néhány évvel megelőzik az erdélyit, annak ellenére, hogy gyökerei mégis Erdélyhez kötődnek. A magyarázat a romániai helyzetben keresendő: Ceaușescu 1971 júliusában elmondott hírhedt „mangáliai beszéde” véget vetett az előző évek enyhe liberalizálódási politikájának, gúzsba kötve a nemzetiségek kulturális törekvéseit is. Évek kellettek, mire meg lehetett találni a cselekvést lehetővé tevő, a törvényesség lát-szatát keltő „kiskapukat”.

Arra is érdemes felfigyelni, hogy a táncház nem „szimpla” szóra-kozást jelentett: komoly népzene- és néptánc tudományi tevékenység, rendszeres szervezett oktatás volt az alapja és egyúttal további célja is.

Ugorjunk negyven évet: ez alatt a magyarországi mozgalom a XXXI. Országos Táncház-találkozóhoz jutott el, amiket évente szerveztek meg: az elsőt 1981-ben. Jegyezzük meg jól ezt a dátumot, a továbbiakban erre még visszatérünk.

Dolgozatunk tárgyának képbe helyezése végett röviden ismét a Wikipédiát idézzük: „Az 1970-es évek közepén indult [erdélyi] táncházmozgalom [...] kibontakozása, az erdélyi népzene kultúra hagyományaira építve, az 1972-ben kezdődő magyarországi táncházmozgalom mintájára történt. Céljával a hiteles népi táncok elterjesztését, a magas kultúrába való beemelését, népszerűsítését tűzte ki. Közvetlen elindításában és kibontakozásában nagy szerepe volt Kallós Zoltánnak, aki főképp a mezősegi és a gyimesi csángó hangszeres zene gyűjtésével és népszerűsítésével teremtett hiteles alapot a táncházmozgalom számára; valamint Könczei Ádámnak, aki több cikkben és előadásban nem csak népszerűsítésén, hanem szakmai alapokra helyezésén is fáradozott. [Hasonlóan Pávai István is már kolozsvári egyetemista korában beindított volt egy népszerűsítési folyamatot a kolozsvári rádió népzenei rovatának kereteiben. – F. B. megj.] *A táncházmozgalom ugyanis*

---

5 Abkarovits, 2012a.

elválaszthatatlanul összefonódott a hiteles népzene felkarolásával: táncházzenekarok alakultak, így Csíkszeredában a Barozda, Székelyudvarhelyen a Venyige, Marosvásárhelyen a Regösök, Kolozsváron a Bodzafa, az Ördögsekér, majd a Bogáncs gyermektáncház.”⁶

A fent idézett felsorolás nem tükrözi az erdélyi táncházak alakulásának kronológiai sorrendjét. Több forrás szerint az első nyilvános erdélyi táncházat 1977 februárjában a kolozsvári Bábszínház termében a *Bodzafa* rendezte.⁷ A székelyudvarhelyi *Venyige-táncház* születésnapját minden forrás egyöntetűen 1997. december 6-ára teszi, szóbeli visszaemlékezések és dokumentumokra támaszkodó írások is.⁸

Az táncházmozgalom nagy erősségét az jelentette, hogy az alapító-szervezők döntő többsége főiskolát végzett, kitűnően szakképzett zenetanár volt. Sokan szülőfalujukból hozták magukkal a népi kultúra iránti elkötelezettséget. Például a „Venyigés” zenészek között ott voltak a székelyek: Fodor Béla – Magyarandrásfalva, Sinka Ignác – Nyikómalomfalva, Keresztes Sándor – Fehéregyháza, de a kalotaszegi faluk szülőttei is: Szép Gyula – Szucság, Tárkányi János – Inaktelke. Kolozsváron azokban az években tetőzött a Bartók-kultusz, ennek a szellemét, a „*tiszta forrás*” keresését vitték magukkal a fiatal zenetanárok oda, ahová a konzervatórium elvégzése után kinevezésüket kapták. A táncházmozgalom születésénél pedig az erdélyi néprajztudomány, folklórkutatás, zenei élet olyan kiválóságai bábáskodtak, mint Faragó József, Kallós Zoltán, Almási Isván, Demény Piroska, Szenik Ilona, Jagamas János, Szalay Miklós.

1.2. Az erdélyi táncházmozgalom elméleti megalapozása és a Venyige

Mivel dolgozatunk fő tárgya a Venyige, itt ismét be kell értnünk a lexikon száraz és szűkszavú szövegével: „*A táncházmozgalom országos elterjedésével párhuzamosan a téma körül gazdag irodalom bontakozott ki. Főképp a Művelődésben és az Ifjúmunkásban, számos írásban vették fel a táncművészet szakmai, elméleti kérdései, amelyeknek megvitatására is sor került az években át megrendezett táncház-találkozó*

---

6 Táncház Erdély.

7 Demeter, 2016. 155.; Deák, 2002.; Tasi, 2017.

8 Barozda 1976.

keretében szervezett tudományos konferenciákon. A táncházmozgalom kibontakozásában nem jelentéktelen szerepe volt a Román TV magyar adásában 1977-től indult *Kaláka* műsornak, valamint az évente megszervezett országos táncház-találkozóknak. Az első Táncház-találkozó-ra 1978. szeptember 23–24-én Székelyudvarhelyen került sor, itt a táncház-zenekarok mellett a mérai, széki, vistai, magyarszováti és más, az erdélyi magyar néptánc szempontjából jelentős falvak táncosai is részt vettek. Hasonló találkozók voltak 1979-ben, 1980-ban, 1981-ben, 1982-ben, 1983-ban, ugyancsak Székelyudvarhelyen. A bukaresti Electrecord hanglemezzgyár több táncház lemezt jelentetett meg.”⁹

Az idézet kapcsán három mozzanatot szeretnénk kiemelni.

1. Az első mondatban említett „gazdag irodalom” tulajdonképpen az írott sajtóban – megyei magyar nyelvű napilapok kulturális mellékleteiben és a központi magyar nyelvű művelődési folyóiratokban – kibontakozott szakmai vita volt. A vita részletes bemutatása ismét nem dolgozatunk tárgya, csupán a „Venyigés” vonatkozások aláhúzása.

Hosszú hónapokon keresztül folyt az eszmecsere, melyben a kor legnevesebb szakteknitélyei, a népkultúra ügyét szívükön viselő publicisták vettek részt. A következő névsor korántsem teljes: Almási István, Bálint András, Demény Piroska, Faragó József, Fodor Béla, Horváth Arany, Jagamas János, Kallós Zoltán, Katona Ádám, Kelemen Ferenc, Könczei Ádám, K.[oszt] Nagy István, Oláh István, Pávai István, Sófalvi András, Szenik Ilona, Szép Gyula, Szépréti Lilla, Tankó Gyula, Tófalvi Zoltán, Váli József és még sokan mások.

A sajtóbeli eszmecserevel párhuzamosan a gyakorlati rendezvényeken is az eszmecsere gerincét a néptánc-hagyományok megőrzésével, továbbélésével kapcsolatos elméleti kérdések taglalása jelentette. Ilyenek voltak a *Székelyudvarhelyi Táncház-szimpozium*¹⁰, vagy a Csík-szeredában, majd Hargita megye más tájegységein, a nyolcvanas évek elején több éven át megrendezett *Tiszta Forrás találkozók*¹¹, de nem maradhat ki a sorból a román televízió magyar adásának *Kaláka* műsora¹²

---

9 Táncház Erdély.

10 Könczei, 1979.

11 Béres, 1983b.; Horváth, 1985.

12 Kalotaszegi, 1979.

TISZTA FORRÁS

CSÍKSZEREDA — 1983 JANUÁR 22—23
A KODÁLY — CENTENÁRIUM TISZTELETÉRE
1882—1982

IZVORUL LIMPEDE

MIERCUREA-CIUC
LA 22—23 IANUARIE
1983
ÎN CINSTEA
CENTENARULUI
KODÁLY

1882—1982

*Tiszta Forrás Találkozó.
Csíkszereda,
1982–1983. évi műsorfüzet*

Dali Sándor a harmadik találkozót méltató írásában, 1980 májusában: „Fodor Béla zenetanár, a helyi Venyige Táncház-zenekar, Venyige Táncház és Venyige Táncházegyüttes kezdeményezője és egyik alapító

sem, amelyekben a látványos táncprodukciók mellett bőségesen esett szó elméleti és szakmai vonatkozásokról is.

2. A Székelyudvarhelyen öt alkalommal megrendezett táncház-találkozó kapcsán jogos büszkeséggel említhetjük föl, hogy az 1977 szeptemberében alig megalakult Venyige zenekar, nem egészen egy év múlva, 1978. szeptember 23–24-én megszervezte a székelyudvarhelyi Siculus Klub égisze alatt és segítségével az erdélyi táncházak első találkozóját, Erdélyben elsőként.¹³ Ezt még további négy¹⁴ követte, az 1983-as betiltásig. Ami különös fontosságot adott a találkozónak, hogy ezeken nemcsak a más városbeli (új) táncházak, hanem több tájegység falujának hagyományörző csoportjai, népzenei és néptánc-adatközlők is részt vettek.¹⁵ Részvételük szervesen illeszkedett abba a gyűjtőmunkába, amit a táncházzenészek és táncosok, köztük a Venyige, kezdetől fogva nagy lelkesedéssel, kiváló szakmai hozzáértéssel és határozott céltudatossággal végeztek. Eerre utal

13 Horváth, 1978.; Demeter, 2016. 157.

14 Béres, 1983a.; Demeter, 2016. 155–165.

15 Demeter, 2016. 157–158.

tagja és fő irányítója az adatgyűjtés fontosságát emelte ki, amely nélkül nem lehet egy tájegység hangulatát eredetiben visszaadni, viszont ehhez szükség lenne megfelelő támogatásra (filmezőgép, hangszerek beszerzése stb.). Szerinte a jelenlegi tánctanítás hagy maga után kívánnivalót, hiszen hiányoznak a jól képzett táncoktatók, így többnyire a zenészek irányítják a táncegyütteseket.”¹⁶

3. A bukaresti Electrecord által megjelentetett több tánc ház lemez közül a Venyige két lemezen szerepel: a STM-EPE 01634 számú, 1979-es lemezen (drapp és kék borító) négy másik együttes (Regösök, Bodzafa, Barozda, Ördögszekér) mellett a Venyige Gagy menti táncrendet, míg a ST-EPE 02168 számú, 1982-ben megjelent lemezen már csak a Bodzafával közösen van jelen és székelyszenterzsébeti táncrendet ad elő.

A tánc ház mozgalom népszerűségét mutatja, hogy Kolozsváron az „aprók tánc háza” alakult, Marosvásárhelyen pedig az „öreg táncosok találkozója” szervezték meg. De épp ez a népszerűség lett gyanússá a hatalom szemében: az 1980-as évek elejétől már egyre többet akadályozták a rendezvények szervezőinek munkáját. 1983-ban be is tiltották az országos találkozó (további) szervezését, s utána nem sokkal a román televízió magyar adásait is megszüntették.

Ennek kapcsán, bár az udvarhelyi tánc ház megalakulásáról és „virágkoráról” még alig esett szó, időben előre ugorva említsük meg a kultúrában is szigorodó diktatúra udvarhelyi vonatkozását: előbb a zenekar brácsását, Szép Gyulát mentették fel a Művelődési Ház igazgatói tisztségéből és helyezték el Udvarhelyről a csíkszeredai Alkotások Ház szakirányítói tisztségébe¹⁷ (1986: „felfelé buktatták”, de ezzel megbontották a Venyigét), majd Fodor Béla zene- és tánc folklorisztikai szakembernek, folklórgyűjtőnek, a Venyige lelkének és szakmai irányítójának kellett távoznia (1987). Ezzel a szakképzett zenész trió: a Venyige „*beton-alapja*”, három darabra törött. Csak Tárkányi János maradt Székelyudvarhelyen, a második generációs „fiatalokkal”: Forró István, Balácsi József, Ruszu László és a többiekkel, akikről a későbbiekben lesz szó. Így a zenekar, tánc ház és együttes nem szűnt meg, de már nem úgy ment a tevékenység, mint addig: a mozgalom dereka megroppant.

---

16 Dali, 1980. Idézi Demeter, 2016. 162.

17 Nánó, 2015.

2. A Venyige megalakulása, kibontakozása

„Kezdem egy pár »venyigés« fogalommal, mert a Venyige egy több jelentésű gyűjtőnév volt, éspedig: VENYIGE = Venyige Zenekar (táncház-zenekar) + Venyige Táncház + Venyige (táncház) Együttes. Tehát ezekben a megnevezési és értelmezési kombinációkban használtuk és értettük mi a VENYIGE nevet.”¹⁸

2.1. Venyige táncház-zenekar

Mint említettük, a Venyige táncház beindulásának időpontja pontosan ismert: 1977. december 6. Természetesen a decemberi táncházavató nem egyik pillanatról a másikra történt. Az ötlet felmerülését követően kemény zenekari próbák sora, a zene- és táncrepertoár betanulása, kidolgozása előzte meg a nyilvánosság előtti bemutatkozást.

„A Venyige zenekar 1977 szeptemberében jött létre a Siculus Ifjúsági Klub égisze alatt, egy pár előbbi próbálkozás után.

Az Ős-Venyige háromtagú volt, éspedig: Keresztes Sándor (hegedű), Sinka Ignác (brácsa) és Fodor Béla (nagybőgő – a Venyige és táncház kezdeményező tagja és további fő irányítója). Utána bekapcsolódott (1978/9-től) Szép Gyula (brácsa) és Tárkányi János (hegedű), majd jött az ifjabb generációs utánpótlás, mint Forró István (hegedű), Balácsi József (nagybőgő), Ráduly Zoltán (cimbalom), Lázár Zoltán (nagybőgő), Ruszu László (brácsa) és mások. A későbbiekben alkalmilag besegítettek még: Gáspár Álmos, Orbán László, Beke Ede, Ilyés Zsolt, Sándor János, Boér Károly, Gellért Alpár, Kostyák Alpár (brácsa), Osváth P. Barna (nagybőgő). Jól együttműködtünk a csíkszeredai táncmuzsika Sza-lay Zoltánnal is.”¹⁹

A Venyige táncház-zenekarként alakult a kezdetektől: a megalakulási próbálkozások már '76 végén és '77 első hónapjaiban kezdődtek, ekkor a felállási próbálkozásban még szerepeltek Orosz-Pál József, Silay István, Kóródi Attila zenetanárok is. Majd a Venyige együttes Keresztes Sándor (primás), Fodor Béla (bőgős), Sinka Ignác (brácsás) tagokkal stabilizálódott 1977 szeptemberében. A zenekar fokozatosan

---

18 Fodor, 2017.

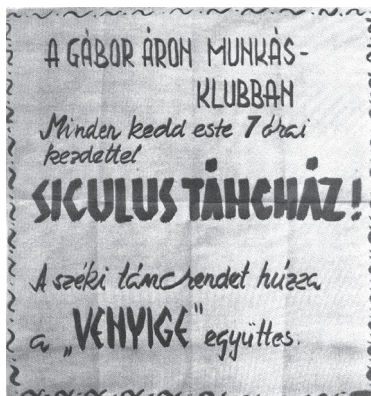
19 Fodor, 2017.

átszerveződött és kialakult a további évek munkáját meghatározó, „klasszikus” trió: Tárkányi J. János (prímás), Szép Gyula (brácsás) és Fodor Béla (nagybögös). Az 1979-es első táncház lemezen a zenekar már ebben a felállásban muzsikált. Azonnal megkezdődött az utánpótlás-nevelés: a tehetséges fiatalok tanítása, akik a második és harmadik Venyige-zenekar generációt alkották (lásd fönt).

Ami a zenekar szervezeti státuszát illeti: az alakuláskor Sinka Ignác a Művelődési Ház épületében, de a városi KISz irányítása alatt működő Siculus Ifjúsági Klub szakirányítója, Keresztes Sándor és Tárkányi János a municípiumi Zene- és Képzőművészeti Általános Iskola tanára, Fodor Béla a csíkszeredai központú Művészeti Népiskola udvarhelyi tagozatának részlegfelelős szakirányítója, valamint a Zeneiskola tanára (az iskola a Kossuth utcai épületben működött), Szép Gyula az Udvarhely közeli Máréfalvi Általános Iskola zenetanára volt. Különböző munkahelyeik nem kis akadályt jelentettek a kezdeti közös munka megszervezésében.

Szép Gyula máréfalvi tevékenysége felkeltette a nagyközönség és a felettes szervek figyelmét: betanította Kodály *Székegyfonó* és *Háry János* című daljátékait, olyan sikerrel, hogy az előadások a falu kultúr-otthonából a környék falvaiban és Udvarhelyen is színpadra kerültek, tévéfelvétel készült a produkcióról, az évek során eljutottak a Kolozsvári Operába, a rendszerváltozás után pedig a budapesti Operaházban is bemutatták a *Háryt*. Ilyen előzmények után, amikor a székelyudvarhelyi Művelődési Ház nagytekintélyű igazgatója, Finta Béla nyugdíjba vonult, szinte magától értődő volt, hogy utóda Szép Gyula lett. Mivel 1983. január 1-től megszűnt az udvarhelyi Művészeti Népiskola, így Szép Gyula igazgató szívesen vette Fodor Béla Megyei Kultúrbizottság általi áthelyezését a Művelődési Ház szakirányítójaként. Később Tárkányit is sikerült ugyanahhoz az intézményhez alkalmazni. Így a „nagy Venyige” most már hivatalosan is a Ház zenekara lett. A fent említett átalakulási folyamatokban a táncház is – a Siculus Klub patronálása alól és a Bethlen utcai Gábor Áron Klubból – átkerült először a Művészeti Népiskolába (1979–1982), majd a Művelődési Ház alagsori tánc-próbatermébe és előcsarnokába: minden tevékenység egy épületben kapott helyet, hivatalosan, a megyei és városi kulturális szervek égisze alatt és

Az első plakát, 1978
(heliográfia)

1981, Bartha József terve

1982, Szabó László (Paci) terve

1986, Murányi János fotóival

támogatása mellett folyt le, amíg a nyolcvanas évek közepén a körülmények nem fordultak zordabbra.

2.2. Táncház

A Venyige táncház-zenekar elsődleges célkitűzése a székelyudvarhelyi táncház beindítása és annak fenntartása volt.

1977. december 6-án rendezték meg az első székelyudvarhelyi táncházat, a Venyige-táncházat a Siculus Klubban. (Ezt megelőzően a Barozda és Bodzafa tartott már előadást/koncertet a Siculus Klubban, amit egyszer rövid tánctanítás is követett.)

Nem térünk ki a hivatalos szervek általi adminisztratív elismertetés részleteire, ezek a kort bemutató más jellegű forrásokból közismertek.

Az 1977-es Mikulás-napi alakulás után a táncház hamar ismertté vált, egyre növekvő népszerűséggel vonzotta a város tanuló- és munkásifjúságát. A kihagyás nélküli, csütörtök esti (alkalmanként keddi) táncházak eseményszámba mentek a városban. Szünet csak a nyári iskolai vakáció idején volt, akkor pedig a Venyige együttes más megyei vendéglelőadó turnéokra ment.

Az első Venyige-táncház műsorán széki meg udvarhelyszéki zenék és táncok szerepeltek. Ezt követően a táncházi repertoár az intenzív tanítómunkának köszönhetően folyamatosan bővült más tájegységek, nemzetiségek táncaival, mígnem olyan gazdag lett, hogy abból már egy estére való előadás-programot is össze lehetett állítani. Így aztán 1980/81-től már lehetett falusi és városi kiszállásokra, különböző alkalmakkor bemutatott műsorokra gondolni: a legjobb táncházásokból megalakult az a táncsoport is, amely a zenekarral a Venyige Együttes nevet kapta.

A táncház azonban végig a legfontosabb alaptevékenység maradt, tömegjellege, népszerűsége miatt. Minden alkalomkor zsúfolásig tömve volt a helyiség, ahol a táncházakat rendezték. Sok Venyige-táncház (még ha nem is lett a későbbi együttes tagja, főleg a végzett és sokfelé kihelyezett tanítónő) indított táncházakat az udvarhelyi példájára, így próbálva továbbadni az itt szerzett tudást, ügyszeretetet.

Ezen túlmenően a táncház volt a legtehetségesebbek „melegágya”, ahonnan kinőttek a későbbi együttes tagjai, a több mint tíz évig együtt

táncoló alapgárda. Sokan, miután a városból elkerültek, évek múlva is vissza-visszajártak alkalmi fellépésekre.

2.3. *Táncház-Együttes*

Miután a székelyudvarhelyi táncház-mozgalom megerősödött (zenében, táncban és látogatottságban/részvételben), a Venyige-táncházasok (zenészek és táncosok) egy harminc-harmincöt létszámú csoportja létrehozta az úgynevezett *Venyige Táncház-Együttest*. Ez az együttes elkezdte a nyolcvanas évek elejétől (különösen 1983-tól) fogva Erdély-szerte terjeszteni – felvilágosító ismeretekkel fűszerezve – az autentikus népzene és néptáncokat, imígyen az autentikus (koreográfia-mentes) táncház-stílusú megnyilvánulásaiikkal/előadásaikkal arra törekedve, hogy bevonják „előadásaikba”/rendezvényükbe a helyi adatközlőket is.²⁰

A zenekar muzsikáját meg a táncot a legjobb hangú tanítónő-jelöltek szólóéneke, az egész együttes (táncolva énekelt!) kórusával együtt kísérte, egészítette ki és tette olyan fergeteges produkcióvá, ami lenyűgözte a közönséget. Zenész, énekes, táncos egymást stimulálta, ösztönözte, olyan energiabombát gerjesztve, hogy „szinte leszakadt a színpad” (de a valóságban megtörtént az is, hogy a hevenyészett fesztiváli dobogó-emelvény megroggyant az udvarhelyszéki táncrendet záró *szökő* alatt!).

1998-ban, a huszadik évfordulás Emlékfüzet „öröknévsorába” Tárkányi János – emlékezet alapján, többek segítségével – 129 nevet tudott összeírni: zenészt, szólóénekest, fiú- és lánytáncost, akik az évek során az együttes tagjaiként szerepeltek. De sokkal többen voltak.²¹

3. A Venyige tevékenységének szakaszai 1977–1989 között²²

A Venyige táncház és mozgalom fejlődési-kiteljesedési folyamata terén három nagyobb periódust tudnánk elkülöníteni:

---

20 Fodor, 2017.

21 Lásd a Mellékletben. Az 1998-as füzetben közölt névsor a jelen dolgozatban módosult, az zenekar és énekesek vonatkozásában pontosabb lett.

22 A 3. fejezet egésze és a 4. fejezet bevezetője Fodor Béla munkája.

3.1. Siculus-periódus (1977–1979/80)

Ez volt az a kezdeti időszak, amikor a Venyige-táncházas tevékenységek az Ifjúsági Klubban, majd később a Tehnoutilaj Gépgyár Gábor Áron klubjában folytak (az unitárius templom mellett). Itt a törzs-venyigések mellett meg kell említenünk egy pár lelkes Venyige- és táncház-segítő egyént, mint például Vass Albert (a Siculus Ifjúsági Klub akkori igazgatója), (néhai) Tamási Margit tanárnő (aki a képzős növendékeket a táncház-kultúra irányába segítette), és aki Katona Ádám művelődés-történésszel együtt különböző programokba vonta be a tanulókat, például csoportos gyűjtőutak (Gagy, Mezőség), TV-Kalákák, Táncház-találkozók alkalmával. Ki kell emelnünk a Katona Ádám szerepét, aki eme periódusban értékes támogatást nyújtott mind az elméleti-oktatási, mind a gyakorlati szervezés téren. Itt jár köszönet Pávai István etnomuzikológusnak, aki önzetlenül segítette a kezdetekben a Venyige zenekar, valamint a táncház előmenetelét. Hasonlóan köszönet jár Kallós Zoltán kiváló etnográfusnak a zenei anyagért es tanácsokért, amivel a Venyigét segítette a kezdetekben meggyökeresedni!

„A csoport alapítóinak munkáját a szakemberek mellett önfeláldozó, főként udvarhelyszéki értelmiségiek támogatták: András Katalin (tanárnő, Pionírház), Bálint Mózes (technikus, Tehnoutilaj), Fosztó Gabriella (tanárnő, Máréfalva), Fülöp Sámuel (almérnök, Matrica-gyár), id. Haáz Sándor néprajzkutató, ifj. Haáz Sándor (tanár, Szentegyháza), Tamás Margit (tanárnő, Tanítóképző), Tassaly Ildikó (tanárnő, Máréfalva) és sokan mások. Szervező munkájuk eredményeként az udvarhelyi táncházasok zöme a közép- és szakiskolások közül került ki. Hogy ennek mekkora jelentősége volt egy tanítóképzős esetében, aki érettségi után tovább adhatta tudását kisiskolás diákjainak, az talán nem szorul magyarázatra. A staféta-jelleg abban is megnyilvánult, hogy az egyetemekre bejutott táncházas diákok nagy része szervezőként dolgozott tovább magyar diáktársaival idegen nyelvű környezetben, majd végzett szakemberként újra venyigés lett – immár saját gyermekeit szoktatta a népi kultúrához való kötődésre: sok előadásunkon szülők, gyerekek együtt táncoltak a színpadon.”²³

---

23 Tárkányi, 1998. 14–16.

3.2. Művészeti Népiskola-periodus (1979/80–1983)

Ez a szakasz a nevét onnan kapta, hogy a Kossuth utcai Művészeti Népiskolában valósult meg – Fodor Béla irányításával – a rendszeres zenészes táncos-képzés (mondhatjuk úgy is: a kis zenészek és táncfolkloristák képzése) azok számára, akik többet akartak, ismeretekben gazdagodni és zenész-, táncos-készségeiket tovább fejleszteni, mint amire a heti egy-alkalmi (olykor két) táncház lehetőséget adott. Ez alapvető fontosságú szakasz volt, kiegészítette a csütörtök esti táncházakban folyó oktatást. Külön foglalkoztak a táncházakban megismert tehetséges és ambiciózus fiatalok (zenész-táncos) továbbképzésével, az utánpótlással. Itt tanulhatták meg az érdekeltek a Lábán-féle táncírást²⁴ a Fodor Béla irányításával.

Nagy számmal voltak közöttük középiskolás diákok, de hazajáró egyetemisták és munkásfiatalok is. Belőlük lett a következő évekbeli látványos fellendülésének derékhada, a Venyige törzsgárdája.

3.3. Művelődési Ház-periodus (1983–1987 és 1988/89)

Ez volt a kiteljesedés időszaka, a Fodor Béla által (1983-1984-ben) létesített Népzene- és Néptánc-Stúdió/Műhely keretében. Itt megjegyezendő, hogy a Művelődési Ház park felőli, földszinti termében folytatódott a Venyige- és táncház-központú folklorisztikai munka. Itt tartották minden csütörtökön a táncházat, és más alkalmi és más célú népzenei és néptánc próbákat, mint pl. a Venyige-táncház-csoport/Együttes külön próbáit.

Ugyanitt folyt a municípiumi és udvarhelyszéki zenészek meg táncosportok tanácsadással, szakirányítással, illetve konkrét zenei és táncanyaggal való megsegítése is.

Külön ki kell emelnünk és méltányolnunk, hogy ehhez a sokrétű munkához a Művelődési Ház vezetője – az 1981-ben nyugdíjba vonult

---

24 Az egyetemesen használható és nemzetközileg széleskörűen elterjedt táncírást, az ún. Lábán–Knust kinetográfiát, a magyar származású (pozsonyi születésű) Lábán Rudolf (Rezső) koreográfus (1879–1958) alkotta meg Németországban (1928). Ezt Lábán munkatársa, Albrecht Knust és tanítványai továbbfejlesztették, bizonyos regionális különbségekkel, amelynek összehangolását 1965 óta nemzetközi tanács (ICKL) végzi. (*Magyar Néprajzi Lexikon*. V. Szé–Zs. 178.).

Finta Bélát ebben a tisztségben Szép Gyula, Sinka Ignác, majd Tárkányi János, valamennyien „venyigések” követték – minden segítséget megadott.

4. A táncházhoz kapcsolódó időszaki tevékenységek

A Venyige Táncház és Együttes fent említett folytonos tevékenységei kapcsán meg kell említenünk a következő időszaki tevékenységekben való részvételét:

– a székelyudvarhelyi öt Táncház-találkozó megszervezése (erről az előzőkben esett szó);

– jelenlét a Tv-Kalákákban (amelyeket Csáky Zoltán, Simonffy Katalin és Pávai István rendkívüli eredményességgel szerveztek a táncházak támogatására Erdély több városában, a bukaresti román televízió magyar adása szerkesztőinek: Bodor Pál, Boros Zoltán és mások hathatós közreműködésével) és más tévéműsorok;

– a Hargita megyei Tiszta Forrás rendezvénysorozatokban való kisebb-nagyobb csoportos részvételek;

– és nem utolsó sorban a Venyige zenekar részvétele Gagy menti és szenterzsébeti táncrendekkel az első két közös erdélyi táncház lemezen (ezt is bővebben említettük fentebb).

A két hanglemez: 1979 és 1982.

– Mindezen fent említett tevékenységekkel párhuzamosan folyamatos volt főként a Fodor Béla és Szép Gyula népzene- és néptánc-gyűjtő tevékenysége, olykor több más táncázás részvételével, mint Tárkányi János, Kovács Géza, Forró István és mások.

Mi volt a háttérben? Mert a fentiekben egyszerűen csak gyűjtőmunkáról esett említés. De mit jelentett ez? A heti munka után minden kiszállás csak a vasárnap feláldozásával volt lehetséges (mert szombaton is iskolába vagy munkába kellett menni), zenészek, táncosnak egyaránt. Ezért ez az egy-két szóval említett tevékenység sokrétűbb, sokkal szerteágazóbb volt. Dolgozatunkban első helyen tárgyaljuk a fenti felsorolásban ötödikként említett „gyűjtőmunkát”.

4.1. Népzene- és néptáncgyűjtő és -kutató munka

Elsőként taglaljuk ezt a tevékenységet, mert a tánc házi néptánc tanítás kultúraterjesztő fontosságú munkája mellett, tudományos szempontból, a hagyományok mentése és átörökítése szempontjából ez jelenti a Venyige legértékesebb és legidőállóbb örökségét.

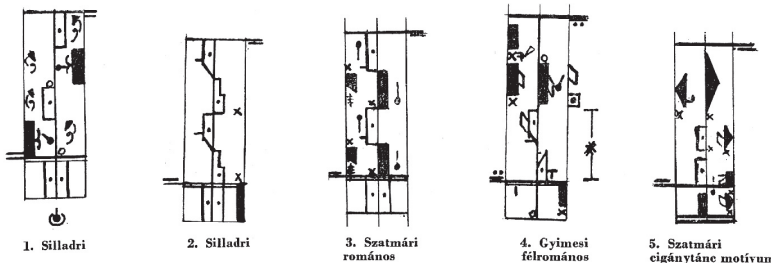
Programszerű, átgondolt és céltudatosan szervezett gyűjtésről van szó. E tevékenységet főként Udvarhelyszék népzene- és néptánc-hagyományainak a felgyűjtésére és megismerésére összpontosítva kellett végezni, mert az összes többi erdélyi folklórzóna közül az udvarhelyszéki hangszeres népzene, de főként a hagyományos néptánc volt a leghílynyosabban felgyűjtve. És mind a hivatásos, mind az amatőr együttesek túlkoreografált, hamis képet nyújtottak a nézőközönségnek az erdélyi magyar népzeneről és néptáncról, és főként az udvarhelyszékiről. Azt ellenben be kellett vinni a tánc házába, hiteles módon áthagyományozni a tánc házasoknak. De nem volt szakember, aki erre vállalkozott volna abban az időben! Így valakinek a Venyige-tánc házasok közül magára kellett vállalnia ezt az óriási munkával és felelősséggel járó feladatot. Ezt végül Fodor Béla tette meg, aki a rendszeres népzene- és néptáncgyűjtés mellett (magyarországi szakemberek támogatásával) megtanulta a ma már világszerte használt, de nálunk akkor még kevésbé ismert Lábán-féle tánc írást is, majd ezzel jegyezték le, regisztrálták bizonyos saját gyűjtéseiket, kb. táncos adatközlők, tánc kútfők táncát is. De az elsődleges haszna a tánc írás elsajátításának az volt, hogy meg lehetett érteni és elsajátítani a dr. Martin György és munkatársai által már megalapozott és

a magyar népzeneudomány szintjére felfejlesztett néptáncudományt is. A táncírás ismerete nem utolsó sorban megkönnyítette a már felgyűjtött és Lábán-féle táncírással lejegyzett táncoknak a leolvasását, elemzését, megtanulását és továbbadását. Ez a néptáncudományi tevékenység szervesen beleilleszkedett volt (a népzeneivel ötvöződve) a Művészeti Népiskola és a Népzene-néptáncstúdió tevékenységébe is.

Kinetogram a Gábor Mihály Gagy-falusi verbunkos táncából. Tánc alá muzsikált Csapai Géza gagy-i primás. A táncfolyamatokat és azok zenekíséretét lejegyezte Fodor Béla/Adalbert. Közzétéve Fodor Adalbert: Muzica dansurilor populare din satul Goagiu (A Gagy-falusi hangszeres népzene) c. 86 oldalas akadémiai dolgozatában. „Ciprian Porumbescu” Zenekonzervatórium, Bukarest, 1981. (Fodor, 1981.)

Részlet a *Művelődés* 1985/10. számában megjelent háromrészes Fodor-tanulmányból. Lábán-féle táncírással lejegyzett táncok.

Elméleti indoklását később így fejtette ki Fodor Béla: „De kik voltak az (igazi) venyigések (igazi) tanítómesterei? Azok akik, mint pld. a nagy elődeinké is: Bartóké, Kodályé vagy Martin Györgyé, Kallós Zoltáné, és még lehetne hosszasan sorolni. Azok az egyszerű, de egy olyan helytöltésű egyetemes kultúrát hordozó, ebben nap mint nap élő és tovább kulturizálódó erdélyi-paraszt-kútfolk, a mi esetünkben azok a zenész- és tánckútfolk, akik a venyigésekhez hasonlóan vállalták a közös munkát – egy talán ki sem mondott vagy mondhatott közös ügy érdekében –, a hagyományos erdélyi kultúra és az ember megmentése, valamint annak előrelépése érdekében.

Ezeknek a Venyige-közeli kútfolknek a száma több százra rúg, ha összeszámoljuk Őket, de tágabb értelemben ezrekről is lehet beszélni. Gondolom, mindannyiunk nevében kifejezhetem ez alkalommal köszönetünket mindazon kútfolknek, akik valamilyen módon hozzájárultak a VENYIGE célkitűzéseinek a megvalósításához. Talán megérett az idő arra, hogy nyilvánosságra hozzuk ezen Venyige-mestereink neveit, együtt az általuk megvalósított és továbbadott kulturális tartalmakkal, hogy felelevenítődjön a köztudatban Kútfo-mestereink különleges értéke és fontossága a Venyige-táncmozgalom nyitott megvalósulási folyamatában.”²⁵

A csapat tagjai (változó összetételben) hétvégeken Fodor Trabantjával járták a falvakat, idős embereket felkeresve, akikkel beszélgettek,

25 Fodor, 2002.

akiktől tanultak, akiknek tudását magnetofonnal és filmfelvevővel rögzítve örökítették meg az utókor számára. Több ezer méternyi hang- és filmszalag őrzi ezt a páratlanul értékes folklórkincset, amelyből a Venyige tanult. Az 1980-as évek közepén tudományos dolgozatok²⁶ is összegezték, értékesítették a gyűjtött anyagot, de ezek teljes feldolgozása még a jövő feladata.

A kútfők, adatközlők nemcsak otthon osztották meg szívesen tudásukat, de meghívták őket a Táncház-találkozók, Tiszta Forrás találkozók alkalmával szervezett műsorokra vagy előadásorozatokra is, ahol a nagyközönség is gyönyörködhetett az autentikus produkciókban.

A Venyige elsősorban ezen a téren egyedi az erdélyi táncház- és zenekarok sorában. Bár repertoárjukon a teljes Kárpát-medence tájegységeinek népdalai-táncai szerepeltek, Székelyudvarhelynek a nagy kultúrcentrumoktól való távolsága (elzártsága?) következtében, elsősorban a szűkebb szülőföld: a székelység és azon belül Hargita megye addig kiaknázatlan folklórkincseit keresték, gyűjtötték, értékesítették, örökítették át. Szép Gyula szerint ezen a vidéken előttük csak Vikár Béla gyűjtött a múlt század elején, de ő is jobbára csak népdalokat.²⁷ Nincs elég terünk itt ennek alaposabb kifejtésére, de ezt a szempontot mindenképpen ki kell emelnünk és hangsúlyoznunk.

A gyűjtőmunka részének tekinthető az is, hogy az együttes hétvégi falusi előadásaiba „bevették” a falu öreg adatközlőit (énekeseket, táncosokat) is, akiket a venyigések az egész környéken nagyon jól ismertek. Most csak az akkor nyolcvan év körüli, lövétei Tókos Rozália néint említjük, akinek szólóban énekelt vidám „balladáját” falustársai eleinte kissé csúfondárosan („*Né, te, mit mivel a vénasszony! Hát nem szégyelli kiállni?*”), majd – amikor látták a venyigések őszinte bámulatát – szájtáva, csodálattal hallgatták. Ez is népnevelés volt a javából! De Erdélyszerte sok hasonló adatközlőt kutattak fel a Venyige zenészei, a gyimesi csángóktól kezdve, a teljes Udvarhelyszéken, egészen a Mezőségig.

A kútfők (nem teljes) névsora, a gyűjtött anyag egy része már a világhálón is hozzáférhető, az érdeklődő tájékozódhat a Mellékletben közzölt linkjegyzék alapján.

---

26 Fodor, 1985.; Fodor, 1986.

27 Nánó, 2015.

A Venyige Együttes műsorában szereplő népdalokat és néptáncokat a következő vidékeken gyűjtötték: 1. Udvarhely környéke; 2. Keresztúr vidéke; 3. Felcsiki-medence; 4. Kászonok vidéke; 5. Gyimes völgye; 6. Kis-Küküllő völgye; 7. Maros völgye; 8. Nyárad mente; 9. Erdélyi Mezőség; 10. Szék; 11. Kalotaszeg; 12. Szilágyság; 13. Szamos mente (Szatmár); 14. Bihar. Nyolc székely és három belső-erdélyi, illetve három Partium-beli tájegység.

Kiszállások alkalmával, a rozoga FIAT autóbuszban, amit a városi Turisztikai Hivatal kiselejtezés után átadott a Művelődési Háznak (Pál Márton sofőr neve után: *Marci-busz*), sáros vidéki utakon zötyögve, a gyűjtött népdalokat – ma már közismert táncmuzsika – énekelte-tanulta-gyakorolta autóbuszos zenekari kísérettel az egész csapat. Így dolgozott a Venyige.

4.2. Utánpótlás-nevelés

A venyigések főként középiskolások voltak. De volt ott felnőtt fiatal is, mindenféle foglalkozású, munkástól mérnöki és papnövendékig. A lányok nagy része a tanítóképzőből jött, a nekik udvarló fiúk meg mindenhol, a város többi iskoláiból. Prudéria nélkül megemlíthetjük, mert természetes volt, hogy szerelmek is szövődtek, előbb titokban, majd nyíltan. Sokuk házasságban teljesedett ki, ez alól egyetlen Kárpát-medencei táncos sem volt kivétel. A Venyige összekovácsolta az embereket kisebb és nagyobb közösségekbe, ami az akkori diktatúra világában főleg, de ma is létfontosságú az egyén számára.

Itt igen fontos kiemelni azt is, hogy a varsági Kovács Géza testnevelő tanár, aki családi kapcsolata révén erősen kötődött Kalotaszeghez, mint néptáncoktató lett a Pionírház alkalmazottja, és ott nevelte az elemi iskolásokból összeverbuvált táncsoportot, először *Virgács* név alatt (egyféle utalás a Venyigére), majd *Tilia* (Hársfa) néven, ami a hivatalosságoknak már elfogadhatóbban hangzott. Több kis táncos aztán, úgy 1986-tól kezdve, már a „nagy” venyigések mellett táncolt (olykor-olykor) a hétvégi kiszállásokon. A hat alkalommal: Kalotaszegen (1984) és Szilágyságon (1985), Szatmár (1986), Bihar (1987), Arad (1988), Fehér (1989) megyékben megszervezett nyári tíz-tizenkét napos országos turnék

közül három utolsón is ott voltak. Ők voltak a „csikók”, tizenhárom-tizen négy éves gyerekek, a második generációs utánpótlás.²⁸

5. A Venyige Együttes a színpadon

Ez volt a jéghegy csúcsa. A gúla alapját a mindennapi aprómunka, elsősorban az anyaggyűjtés jelentette. Arra épült rá a táncház. És a közép-ső rétegre támaszkodott a legfelső, a nagyközönség számára látható, olyan egyszerűnek (mert természetesnek) tűnő látvány: a színpadi műsor, „előadás”, mely megnyilvánulásaiban arra törekedett, hogy olyan legyen, mint a táncházpadlón: „ami lent, az fenn”.

Pedig nem is volt olyan egyszerű. Mert mindig legnehezebb egyszerűnek lenni.

5.1. Hivatalos fellépések

Akárcsak a gyűjtés és a táncmuzika tanítás, ez is sok-sok verítékes próbát, odaadást, áldozatkészséget kívánt – ez volt az ára, amit a zenész és táncos fizetett a néző számára könnyednek tűnő szórakoztató, látványos produkcióért. Ezen túlmenően az előadások, kiszállások, nyári turnék megszervezésének a szintén nem kicsi gondja. Az összes feltétel biztosítása, mind helyben, mind idegenben: hangszerek, viseletek, fények és hangosítás, és még sok-sok aprónak tűnő, de fontos részlet, amin állt vagy bukott az előadás sikere. A szakmai tudás mellett nagy szervezői tapasztalat is kellett ehhez, vezetők és tagok részéről egyaránt.

Természetes, hogy a Venyige, mint zenekar és táncegyüttes, kezdetben a város, majd megyei hivatalos rendezvényeken lépett fel: március 8-i Nőnap műsorok, élmunkások köszöntésére szervezett előadások²⁹, a júniusi hagyományos Szejke-napok, a csíksomlyói Pünkösdi búcsú ellensúlyozására szervezett Zsögödi fesztivál, a csíkszeredai Régizene-fesztivál, a gyimesi Tatros-fesztivál, később a Cîntarea Romániai fesztivál különböző szintű szakaszai, stb. Minden „obligáció” ellenére az együttes mindig és mindenütt a legnagyobb lelkiismeret-

---

28 A nyári turnékról összeállított táblázatot a Melléklet tartalmazza.

29 Báró, 1980.

HANGVERSENY

„NÉPZENE ÉS MŰZENE KÖLCSONHATÁSA”

1. — A XVIII. SZAZAD NÉPES MŰDALIRODALMÁBÓL
— a TINODI együttes (Sepsiszentgyörgy) műsora

HORVÁTH KÁROLY (falckfőse, törökjós, gardonka), Nemcs György (tamburica, gitár), Szilágyi Zsolt (TENOR).

1. De mit töröm fejemet
2. Erdőkön, mezőkön járó
3. A bucsúzó szerelmes
4. A gyarabó esett szerelmes
5. Hasztalan, kedvesem
6. Ciprus és Páfus
7. A kiszabadult madár
8. Hideg lúz, meleg jég
9. Ezerhétsházhetvennégyben

Példái: Horváth Adám (1760—1820, magyar); „O és Ű, mintegy Öbédélőszek Enékei, ki magam csináltánnya, ki másé” című gyűjteményéből (Debrecen, 1813).

II. — XVI. SZAZADI FRANCIA KORTANCOK ÉS EZEK JELENKORI NÉPI KAPCSOLATAI

— a VENYIGE néptáncegyüttes (Székelyudvarhely) műsora

Balázs József, Bálint Ildikó, Csiszár Ildikó, Dusinszky Éva, Fazakas Júlia, Faró István, Fodor Béla, Gábor Erzsébet, Hadgyai Edit, Lévárdi Éva, Jászai Lenora, Kovács Géza, Kovács Imre, Mátó Enikő, Nagy Magda, Sándor Aranka, Stefán Gabriella, Székely Anna, Székely Csilla, Szép Gyula, Szőke Melinda, Tórkányi János, Tóder Gabriella.

— művészeti irányító: FODOR BÉLA

1. Branle Double	6. Branle de Pinagay
2. Branle Simple	7. Branle de Prédagne
3. Branle Crai	8. Branle de la Guerre
4. Branle de Poitou	9. Branle d'Arrian
5. Branle de Cassandre	10. Branle d'Eccosé

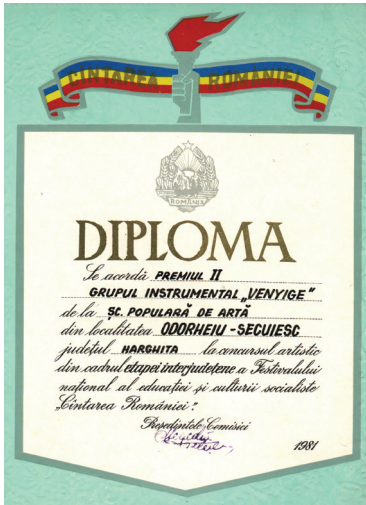
A Venyige a csíkszeredai Régizene Fesztiválon, 1983.

tességgel, magas szakmai és művészi színvonalú, páratlan élményt nyújtó fellépésekkel állt a közönség elé, legyen az 40–50 ember, vagy több ezer főnyi tömeg.

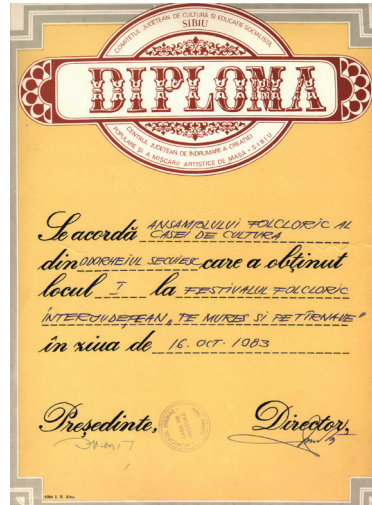
Az évek teltevel a Venyige már megkerülhetetlen, kihagyhatatlan résztvevője lett bármiféle helyi, megyei és körzeti hivatalos rendezvénynek, megbízhatóságára és komolyságára mindig lehetett számítani. Előadásai olyan szakmai és művészi nivóra emelkedtek, amit mindenhol elismertek, ezt a Mellékletben közölt – a sokból néhány – díszoklevél, diploma, plakett bizonyítja.

Két emlékezetes momentumot kell itt megemlítenünk. Az első az udvarhelyi Népszínházzal közös, Kodály Zoltán–Balázs Béla: *Cinka Panna* c. zenés színpadi játék bemutatója volt, 1982. december 16-án.³⁰ A Venyige zenekar a darab betét kuruc dalait játszotta, ezek a későbbiekben a repertoár állandó darabjai lettek. Az előadás Kodály-centenáriumhoz kapcsolódott: a régebben Márafalván bemutatott *Székelyfonó*

30 Szász-Mihálykó, 2002. 51–52.

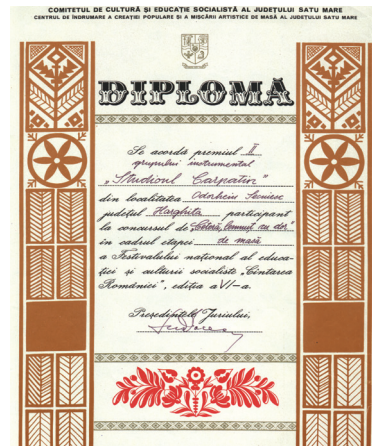

Zenekar, II. díj,
Csíkszereda, 1981.

Együttes, I. díj,
Nagyszeben, 1983

és Hány János mellett a Cinka Panna is a város közönsége elé került 1982 decemberében, így a Székelyudvarhelyi Művelődési Ház színpadán bemutatták – a világon egyedülállóként! – Kodály mindhárom színpadi művét (a darab az évek során negyven előadást ért meg). Az eseménynek páratlan visszhangja lett mind a kultúra, mind a politika világában – ez a tény Szép Gyula számára a bukaresti Magyar Nagykövetség kiténtetését és később a művelődésiház-igazgatói bukást hozta.³¹

Zenekar, II. díj,
Szatmárnémeti, 1986

31 Nánó, 2015.

*Zenekar, különdij,
Maroshévíz, 1984.*

A másik momentum ennek a periódusnak (1977–1989) az egyetlen külföldi útja volt: a Venyige Együttes a maroshévízi táncsoporttal 1987 márciusában a Szovjetunióba, a Lenin-grád (Szentpétervár) melletti Novgorodba, Székelyudvarhely testvérvárosába utazott, hivatalos „kulturmisszió” keretében. Az utazást különböző szintű hivatalossági „vizionálások” cenzúra-sorozatának tortúrája előzte meg. A turné néhány előadás volt a városban és környékén, tíz napig tartott, ennek a fele utazás, vonattal. Az csak természetes, hogy a két csoportot hivatalból pártfunkcionáriusok hada kísérte, az előtérbe tolt maroshévízi román csoport mellett a Venyigének csak másodhegedűs szerepet szántak, de az előadások erre fényesen rációfoltak, és így is nagy teljesítmény és élmény volt.³²

Az is természetes, hogy ezek a fellépések minden alkalommal sajtóvisszhangot keltettek³³, ami ugyancsak segítette az együttes ismertségének, népszerűségének növekedését, áttételesen a néptánc-átörökítő, -terjesztő munka folytatásának lehetőségét.

5.2. Hérvégi falusi „kiszállások”

Miután az együttes így „bizonyított”, mondhatni nélkülözhetetlenné tette magát, aránylag könnyen kapott engedélyt, „szocialista művelődés és néphagyományok terjesztése” cím alatt olyan – eldugott falvaktól

32 N. Pravda, 1987.

33 A dolgozatvégi Irodalomjegyzék ezt bőszégesen illusztrálja.

nagyvárosi színházakban megtartott – fellépésekre, amelyek már tökéletesen egybevágtak az irányítók „stratégiai” elképzeléseivel: az ősi, autentikus népdal- és néptánc-kincs gyűjtése, feldolgozása, megismertetése, továbbadása minél több embernek, falun és városon. Akár hivatalos felkérésekről, akár saját szervezésű fellépésekről volt szó, minden venyigés szívesen vett részt, és türelmetlenül várta ezeket az alkalmakat.

1982-83 tájától a nyolcvanas évek végéig alig volt hétvége, amikor a Venyige ne ment volna közelebbi vagy távolabbi falvakba előadást tartani. Ezeket a fellépéseket előzetesen engedélyeztetni („aprobáltatni”) kellett a városi vagy megyei művelődési, párt- és egyéb szervekkel, a résztvevők névsorán sok aláírás és pecsét szerepelt, amivel már el lehetett indulni. Egyeztetni kellett a helyiekkel is: néptanács és pártbizottság, kultúrotthon igazgató, iskola, de nem hivatalosan a papokkal is, akik rendszerint örömmel támogatták a kérést, kifüggesztették a Venyige-plakátot, toborozták a közönséget (még istentiszteleten is), különösen az elszigeteltebb helyeken, ahol ilyen események ritkaságszámba mentek.

Csak egy-két beszédes példa:

1984 novemberében, a Maros megyei Jobbágytelkén volt egy szombat esti fellépés. A falu propagandatitkára, Balla Antal mindent megtett, hogy a siker teljes legyen. Az is volt. Szinte az egész falu ott szorongott a nézőtéren – a közönség lelkesedése mindig „feldobta” a csapatot –, és a Venyige olyan szívvel-lélelkel játszott (valóban játszott!), hogy ami a színpadon történt, nézőnek, venyigésnek egyaránt leírhatatlan örömet szerzett. Másnap délelőtt – a párttitkár vezetésével! – ugyancsak az egész falu és a teljes Venyige hiánytalanul ott volt a templomban, és az istentisztelet után a dalsóport fellépésével köszönte meg a páratlan fogadtatást.

Az Arad megyei Simonyifalván, az 1988. augusztus 12-én tartott előadás után a kultúrotthon udvarán terített asztal várta a csoportot. Soha nem történt meg, hogy ilyenkor Tárkányi János elő ne vegye a hegedűjét. A csapat meglepetésére a jelenlevő polgármester (? Imre, civilben szakképesített, hangszerismerő tanítóember) elkérte a hegedűt. „*Prímás elvtárs, egyen maga is!*” – mondta, és amíg Tárkányi is megette a finom bográcsgulyást, a polgármester muzsikált a harmincfokos melegben, vastag szőtt ruhákban magukat csuromvizesre táncoló venyigéseknek.

Sok hasonló, feledhetetlen eleme volt minden ilyen falusi előadásnak, amik jól tükrözik azt a környezetet és fogadtatást, amiben a Venyige munkája részesült, és ami további lendületet adott a folytatáshoz. A szigorú „tudományos”, „művelődési” stb. munkát hús-vér emberek végzik, hús-vér emberek javára és érdekében – ezt a tényezőt kihagyni nem lehet és nem is szabad.

Egyértelmű, hogy a repertoár zömét a magyarság dalai, táncai képezték, a csoport tagjai is szinte mind magyarok voltak, természetes, hogy előszeretettel keresték fel a magyarlakta településeket. Bár hivatalosan „sugallták”, hogy bizonyos nemzetiségi arányt is kell tükröznie a műsornak, a Venyigétől távol állt a nemzetiségi diszkrimináció. Erdélyben nem lehet mesterségesen elkülöníteni egyik nemzetiség kultúráját sem a másiktól – ez bűn, az emberi tisztesség elleni vétek, saját lelki szegénységünk jele lenne.

A venyigések egyforma szívvel-lélekkel muzsikáltak-táncolták a székely csürdöngölőt, a kalotaszegi legényest, a román vagy szlovák leánykörtáncot, a német-szász polkát, a cigánytáncot, a csángó hejszát, a moldvai juhos-balladát. Univerzális erdélyi repertoárjának köszönhetően a Venyige bárhol, bármilyen ajkú közönség előtt tisztességgel meg tudott jelenni. És ezt a vegyes műsort mindig ugyanúgy adták elő a székely falvakban, mint Olténiában, és éppen ez jelentette a Venyige-produkciók varázsát, vonzerejét, ez a tarkaság biztosította a mindenkori közönség szimpátiáját.

Sajátos reklámfogása volt az együttesnek, hogy nem elégedett meg a plakátos-falragaszos hírveréssel. Koraeste, az előadás előtt egy-két órával a teljes gárda, színpadi díszbe öltözve, muzsikálva, énekelve végigjárta a falut: ez volt a „közönségcsalogató”. És ez a húzás ritkán maradt hatás nélkül: legtöbbször ott szorongtak a nézők otthonról hozott székeken is, gyerekekkel az ölben, állva, vagy az ajtóban-ablakban kívülről hallgatva a muzsikát, de félháznak nem játszott a Venyige soha.

5.3. Nyári turnék más megyékben

A Venyige aránylag sűrűn szerepelt, meghívásos vagy önkéntes alapon, az ország számos – Hargita megyén kívüli – megyéjében vagy nagyvárosában. Nem célunk ezek kimerítő összegzése, e helyen csak arra a hat nyári előadássorozatra szorítkozunk, amelyet 1984–1989 között

„nyári turné” néven tartott az együttes más erdélyi megyékben: Kolozs, Szilágy, Szatmár, Bihar, Arad, Fehér. Ezekről részletesebb adatok találhatóak a Mellékletben közölt táblázatban.

Mivel a fentiekben aprólékosan ismertettük a hétvégi fellépések körülményeit, természetét, hangulatát, erre nem térünk vissza. Lényegében ugyanúgy zajlott az előadás, mint máskor, azzal a különbséggel, hogy nemcsak falusi kultúrotthonokban szorongó nézők, de városok, megyeközpontok színházainak, szakszervezeti kultúrházainak több száz főnyi közönsége előtt is szerepelt a Venyige. Nem kell különösebben ecsetelni, mit érezhetett zenész és táncos, amikor az évszázados nagyváradi Szigligeti Színház vagy a nagynevű szatmárnémeti Északi Színház deszkáin dübörgött az udvarhelyiek tánca...

A leglényegesebb eltérés az időben és távolságban volt: a hétvégi (rendszerint szombati) kiszállás egyetlen (legtöbb két), kis távolságra való utazással járó előadásra szorítkozott, míg a turné 10–14 napos, több száz kilométernyi utazással, 10–14, mindennapi fellépéssel járt. Sokkal megerőltetőbb volt az együttes számára, gondos távlati szervezést igényelt, nagyobb odafigyelést, fokozott fegyelmet és pontosságot.

Természetszerűleg, a falusi nyári munkák miatt csak késő este, 9-10 óra tájban (vagy később) lehetett kezdeni a műsort, az éjfélig tartó előadás után még egy órai autóbuszos hazautazás a szállásra. Késői fekvés, másnap délelőtti pihenés (?), készülődés a következő produkcióra – a táncosok színpadi erőfeszítése mellett, bizony embert próbáló fizikai teljesítmény volt. Itt látszott meg az évközbeni hétvégi kiszállások ilyen értelmű hasznossága is: „tréningek” voltak, edzésben tartották a csapatot nagy nyári turnéokra.

Vasárnap, mivel akkor már minden ember felszabadult hétközbeni munkája alól, lehetett két előadást is tartani (Szilágyság, Bihar), de volt eset (Szatmár megyében), hogy egyetlen vasárnap három különböző faluban szerepelt az együttes. Nem kell különösebben részletezni, milyen megerőltető volt. De állandóan frissnek, jókedvűnek kellett lenni a közönség előtt. A Venyigének ez mindig sikerült: a közönség soha nem csalatkozott, nem unta vagy hurrogta le, amit látott.

5.4. Szervezés

Abban az időben a menedzsment, marketing, logisztika, infrastruktúra, hatékonyság stb. kifejezések ismeretlenek voltak a mi tájainkon. De egy tevékenység – legyen az bár kulturális – nagy ívű, távlati, előrelátó megszervezése ugyanolyan problémákat vetett fel, és kérte azok eredményes megoldását, mint amiknek manapság már tudjuk a piacgazdasági nevét és tartalmát. Ezekkel szembe kellett nézniük a Venyige szervező embe-reinek is, meg is oldották – jól! – a feladatokat. Kevesen írtak ezekről a kultúrmunkával járó „prózai” kérdésekről, talán nem lesz érdektelen egy pillantást vetni a Venyige „menedzsment”-jére, „logisztiká”-jára.

Nem térhetünk ki a gyűjtőmunka, a táncházmozgalom szervezési-anyagi háttér-kérdéseire, a legeklatánsabb az előadások előtti-alatti-utáni szervezői feladatkör. A rövid, hétvégi fellépések egy-két tennivalóját már érintettük, lássuk ezt nagyban, vagyis a nyári turnék szervezésének legfontosabb vonatkozásait.

1. *Tervezés.* Egy ilyen turné szervezését legalább egy fél évvel azelőtt el kellett kezdeni. Dönteni a helyszínről (megye), kiválasztani a helységeket, számítva arra, hogy nem mindenütt tudnak fogadni. Időzíteni, a tagok és közönség nyári szabadságának függvényében, tekintettel lenni hivatalos, vallási ünnepekre, helyi rendezvényekre, azokon való esetleges részvételre. Figyelembe venni, hogy ne legyen ütközés a kötelező, megyei, országos programokkal.

2. *Adminisztráció.* Megszerezni a felettes szervek engedélyeit. Ennek birtokában, levélben és telefonon kapcsolatot teremteni a célhelyiségek szerveivel, megnyerni támogatásukat, tisztázni a lehetőségeket. Állandó összeköttetést tartani a célterülettel, az esetleges változásokra rugalmasan reagálni. Indulás előtt kellő időben sajtóanyagot, plakátokat stb. küldeni hírverés, reklám, közönségtoborzás végett.

3. *Pénzügyi alap.* Akkor senki sem finanszírozta teljes egészében egy hasonló vállalkozás kiadásait. A Művelődési Ház járművet adott (rozoga, de használható autóbust), az alkalmazottak (sofőr, szakírányítók) kapták a fizetésüket, zenész-táncos megkapta a törvény előírta kiszállási napdíjat (18 lej/nap/fő – ezt el is költötték ételmezésre, még elég sem volt). Ennyi. A szállást lehetőleg ingyenesen kellett megoldani – így lett a turnéból sátor tábor is, de a kempingekben a sátorhelyet már meg kellett fizetni. A többit (üzemanyag, élelem, fogyóanyagok)

önellátó módon, más forrásokból kellett biztosítani, a produkciókban résztvevőknek fellépési díj nem járt.

4. *Logisztika.* Az eredetileg 44 férőhelyes FIAT kiránduló autóbust az Művelődési Ház átalakította a kultúrformációk (Népszínház, kórusok, zenekarok, táncsoportok stb.) kiszállásainak céljára: elől maradt egy 20-22 helyes utastér, hátul, lemezfallal leválasztva, az ülésektől megszabadított csomagtér. Ez megszabta a turné résztvevőinek létszámát is: maximum 30 ember, beleértve sofőrt, zenészeket, táncosokat, kíséítőket (világosító-hangosító, jegykezelő pénztáros, felügyelők), esetleg a családtagok kiskorú gyerekeit is. Fizetett sofőr, Páll Márton vitte a csoportokat, így lett a FIAT neve „Marci-busz”, ami még Békéscsabát is megjárta 1990 márciusában.

A Venyige esetében a csomagtérbe került: legelőször egy 100 literes gázolajos („motorinás”) vashordó, mert útközbeni üzemanyagszerzésre ritkán lehetett számítani, a motorinát a városbeli vállalatok segítőkész támogatói „spórolták össze”. A kétoldalt felszerelt vascsöveken, vállfákon, műanyag zsák alatt a táncosok viseletei – ami befért, ami pedig nem, az elől az utastérben, az ablakokra akasztva.

A ruhák kapcsán kitérőt kell tennünk. A színpadi látvány legfontosabb eleme a táncos mozgása mellett a népviseleti öltözet. Ahány tájegység tánca, annyi sajátos viselet: udvarhelyszéki, csíki, csángó, mezőségi magyar és román, kalotaszegi, szlovák, német-szász. A Venyigének ez mind megvolt, 10–15 férfi és női ruha. A ruhakészlet az évek során gyűlt össze, részben a Művelődési Ház, részben más vállalatok, intézmények finanszírozásából. Hogy ez is mennyi aprólékosságot igényelt, erre egyetlen példa: az udvarhelyszéki leányviselethez Fodor Béla az udvarhelyi múzeum régi darabjaiból vette az ötnyüstös szövetmintát, amit aztán Siklódon és Galambfalván szövettek hozzáértő idős asszonyokkal. Végül jó szabókkal, a régi minták alapján varratni, hímezteni, zsinóroztatni. Kelltek a fiú- és lánycsizmák, magas szárú vagy félcipők, csángó és román bocskorok stb. És a ruha-kiegészítők: övek, kendők, kalapok, kucsmák...

A csomagtérbe kerültek továbbá a gondosan tokba tett hangszerek: hegedűk, nagybögő, ütőgardony. (A cigánytánc ritmushangszerei üres pléhtányérok, csuprok, kannák, kanalak voltak). Itt kaptak helyet külön

ládában a világosítás-hangosítás kellékei: mikrofonok, állványok, reflektorok, erősítők. Mellettük a lakósátrak.

Végül az élelmiszerek: nagyrészt önellátásra berendezkedve, kétheti étkezés alapanyagait – hagymától a puliszkalisztig és olajig, fűszereket, teafüvet, mindent – vinni kellett. A főzéshez szükséges üstöt, konyhai kellékeket. Előfordult, hogy az étkezést meg lehetett oldani egy üzemi kázinban vagy önkiszolgáló vendéglőben, de falun erre számítani nem nagyon lehetett.

Volt egészségügyi felelős, szakképzett asszisztens, aki az egészségügyi alapanyagokról, gyógyszerekről gondoskodott. Sokszor előfordult, hogy a váratlan megbetegedéseket a helyszínen kellett orvosolni.

A felsorolás távolról sem teljes, de ízelítőt ad abból, mi mindenről kellett gondoskodni azért, hogy a turné minden feltétele biztosított legyen, és a „projekt” elérje igazi, művészi célját, és mindenki lehetőleg elégedett legyen. Egyébként minden kellékcsoportnak megvolt a maga kiszabott helye és felelőse, aki rendet tartott. Az már csak hab a tortán, hogy mosószer, szappan, vasaló és hasonlók is szükségesek voltak: a nyári hőségben, a zárt terem fülledtségében táncoló venyigés ruhája, főleg a fehér ing, blúz, alszoknya, kötény egy-két előadás után már nem volt közönség elé való, azt mosni (vízcsapnál, patakban), szárítani és vasalni is kellett. Amíg a táncosok készülődtek, a vezetők a mindennapi helyzet függvényében (hol, mikor, milyen közönség, hány előadás, melyik részvevőnek járt le a munkahelyi engedélye és haza kellett utaznia), tehát sok szempont alapján „adaptálták” az aznapi előadást, állították össze a műsorrend újabb verzióját, ami ritkán volt azonos az előző napival.

Ilyenkor kisvállalkozás, gazdasági egység volt a Venyige, és hogy a „termelés” jól menjen, a termék „piacos” legyen, ehhez gondos és körültekintő tervezésre-szervezésre, anyagi háttérre, pontos végrehajtásra, fegyelmezett termelői magatartásra, állandó ellenőrzésre, feedback-re volt szükség. A Venyige vezető emberei mindezt elgondolták – és a tagok pontosan „implementálták”. A szakmai tudás mellett ez volt a nyári turnék sikerességének a kulcsa, amelyek mindegyike maradandó élményt jelentett a közönségnek is, de főleg a venyigések számára.

5.5. Ismeretterjesztés

Volt szó arról, hogy a falu- és országjáró előadások célja nemcsak a szórakoztatás, de komoly ismeretterjesztés is volt. Fodor Béla 1985-86 táján megrendelt a Városi Múzeum egyik fotós munkatársától egy 30-40 színes diaképből álló sorozatot, amelynek jegyzékét erdélyi tájegységek szerint rendezve állította össze. A képeket a múzeumi könyvtár rejtett (mert akkor tiltott!), nehezen hozzáférhető kincseiből: az akkor már megjelent ötkötetes *Magyar Néprajzi Lexikon*ból, Malonyai Dezső klasszikus *Magyar Nép Művészetéből* (I–V., 1907–1922) és a négykötetes *Magyarország Néprajzából* (1941–1942) reoprózták ki. Az előadások alatt egy primitív kézi diavetítővel, a színpad előtti székről vetítették a falusi színpad (általában) fehér hátsó falára a diaképeket. Minden táncrend alatt a megfelelő tájegység jellegzetes képeit: tájkép, portré, tárgyi néprajz darabjai: székelykapu, kalotaszegi bujka, kecseti hímzett mel-lény, fonókerék, sulyok és így tovább. A néző tanult, felismerte, hogy ez mind nem tűzrevaló kacat, hanem őseinek becses, megőrzendő örök-sége. Az akkori eszközökkel a Venyige igazi fény-hang-tánc-látvány „show”-t produkált!

Amíg a táncosok szusszantak, átöltöztek, a műsorvezető szerepét is betöltő Szép Gyula az időűr kitöltésére és a közönség érdeklődésének fenntartására a következő tájegység helytörténetéről, népi kultúrájáról tartott pár perces ismertetőt. Valóságos tanári esszék voltak, elsősorban a következő táncrendről, a zenéről, történelemről és tájról, mindenről, ami azzal kapcsolatos volt. És szabatosan, közérthetően, megjegyezhetően – főképpen élményszerűen. Nem lehetett nem odafigyelni abban az öt-hat percben. (Ezt a szerepet a későbbiekben átvette az együtttest fotósként kísérő Murányi János.)

5.6. Kapcsolatok. Venyigések táncsoport-alkításai. Venyige utóélete

Arról nem történt említés az előzőkben, hogy egymás munkájának nyomon követése és segítése, vagyis szoros, élő kapcsolat alakult ki a többi erdélyi város, elsősorban Kolozsvár, Marosvásárhely, Csíkszereda tánc-ház-zenekaraival és együtteseivel. És sok híres magyarországi együttes-sel is. De itt most csak a Venyigéről van szó, a táncházmozgalmi kapcsola-tok taglalása nem fér dolgozatunk kereteibe.

Semmiképpen nem maradhat ki viszont az, hogy a volt venyigések alapította csoportokról is röviden említést tegyünk. Székelyudvarhelyről elkerülve Fodor Béla Aradon, majd Svédországban, Szép Gyula Kolozsváron folytatta a munkát. Both (Sándor) Aranka udvarhelyi *Kékiringó* nevű csoportja úgyszintén magas színvonalú előadásaisal lett ismert (és elismert) a Kárpát-medence egészen túlmenően is. Kovács Imre Máréfalván, Fenyéden és még sok faluban szervezett a táncház stílust folytató táncsoportokat. Hasonlóképpen tartja a Venyigéből vitt fáklyát Bihar megyében Hodgyai Edit, mint a már igen közismert micskei Görböc nevű néptáncegyüttes vezetője. Murányi Sándor néhány évig Szentegyházán, majd Székelyszentkirályon tanította táncrendekre az általános iskolásokat. László Csaba (a Venyige vendégtáncosa) székelykeresztúri *Pipacsok* együttesét sokan ismerik határokon innen és túl. A sort még lehetne folytatni, mert távolabbi vidékekre elkerült régi venyigések (főleg az Udvarhelyen végzett tanítónők) is számtalan hasonló együttest alapítottak Erdély-szerte, még a Bánságban is.

Az udvarhelyi Venyige kisugárzása évtizedek múltán is betöltötte és betölti Erdélyt.

***

A „hőskorszak” Venyigéjének utóéletéből – a tárgyi kerektség kedvéért – röviden a következőket említjük meg:

1990 után főleg protokoll jellegű, külföldi (alkalmi) fellépésekre került sor a Kárpát-medencében és Európa más országaiban. Az első külföldi fellépés (az 1985-ös szovjetunióbeli, novgorodi hivatalos kiküldetést leszámítva) 1990. március 15-én, Békéscsabán, Székelyudvarhely első testvérvárosában volt. Aztán következtek a további külföldi turnék: elsősorban Magyarország és Svédország, mindkettő több ízben is, Szicília, Anglia, Franciaország (Strasbourg) stb. Ezek közé ékelődik szórva nyosan egy-egy hosszabb előadó körút (például 1999-ben a Bánságban: Temesvár, Végvár, illetve Simonyifalva). De ez már egy másik történet, ami nem ennek a dolgozatnak a tárgya. Eközben a 2000-es évek elejéig-közepéig aránylag folyamatosan működött a táncház is.

A Venyige utóéletének sajátos része Fodor Béla svédországi, majd ismét erdélyi működése az Akademia ETHNOKULTURA Transylvania

– EKTA keretén belül.³⁴ Svédországban 2009-ben megjelent könyvében, kimondottan eredeti formában továbbgondolva a néptánc-táncsház-hagyomány-örökség tárgykörének szellemiségét, sajátos módszerrel tárgyalja ezt a témát, és a jövő évtizedek-évszázadok perspektívájába helyezve érdekes kultúrfilozófiai fejtegetéseket tár az olvasó elé:

„A dolgozat tudományos formai és tartalmi, strukturális, logikus koherenciás egységben íródott. A kitűzött cél, a választott módszer(ek) egy igen eredményes kutatás alapköveit képezik, melynek szintézisét adja ez a könyv. Egyediségét, eredetiségét már a szerző által kikísérletezett és alkalmazott újfajta kutatási módszer is szavatolja. A magyar népzene-kutatás alapköveit szinte egy évszázaddal ezelőtt tette le két nagy kutató egyéniség: Bartók és Kodály. Kutatásaik egy évszázadra előre meghatározták a népzene-tudomány irányát, módszereit, fejlődését. Eljött az idő a továbblépésre, melyet már a kor szelleme is megkövetel. Ezt tette és teszi továbbra is Fodor Béla Adalbert, aki, anélkül, hogy megtagadná a hírneves elődöket, az ő kutatásaikból, módszereikből kiindulva, az eredményeiket felhasználva új módszereket kísérletez ki, alkalmaz, és megmutatja az Utat a 21. század kutatója számára...”³⁵

***

Tárgyi emlékként a már említett két hanglemezt, néhány tévés (akkor még fekete-fehér) filmfelvétel (például az erdélyi legényesről), mintegy negyven-ötven fekete-fehér és színes fotófilm (amikből igen kevés jó minőségű), és több hangfelvétel is maradt a Venyige után. A legelső, kalotaszegi turné vistai előadásának hangfelvételéből 1990 után készült hangkazetta. Azonkívül megvan nagyrészt a Táncsház-találkozóak anyaga is, ahol szintén megörökítésre került a Venyige is. Ha már említettük a '90-es éveket, el kell mondanunk, hogy onnan errefelé sok-sok hang- és videofelvétel készült az akkori Venyigéről! Szerencsésen fennmaradt egy színes tévéfelvétel is, amit az udvarhelyi Ati-Beta stúdió készített az 1990-es évek elején. Ezek egy része már felkerült a világhálóra és így ebből az aránylag bőséges anyagból tud a néző valamelyest fogalmat

---

34 EKTA

35 Fodor, 1998. Dr. Szalay Zoltán ethnomuzikológus véleményezése.

VENYIGE 21

A VENYIGE VISTÁN

A VENYIGE VISTÁN

- A**
1. Lidvarteleki esztrád és székfészkítés
  2. Kutsóféli leánykörtne és rika meg sírt pontozó
  3. Lidvarteleki népzene
  4. Maroszekei forgatós
  5. Váltóúti keszves (kalonakörö)
  6. Gyimesi táncok: béjzák, beszi és sebes magyeus, ketős
  7. Dunaföldi leánykörtne
  8. Marosgyarút népdalok
  9. Felsőlaki népzene

- B**
1. Kalotaszegi legényesek
  2. Széki táncok, tánchallamok
  3. Mezőségi táncrend
  4. Haza is kéne már menni ...

Muzsikálnak: Balózi Közsef, Fodor Béla, Furó István,
Szép Gyula, Tarkányi J. János,
Énekel: Kelemen Tekla (3), Miklós Gyöngyi (3, 8, 9).

Felkészítők szerkesztői: Fodor Béla, Adalbert
Hang és képkivételző művészeti-technikai
szerkesztő: Dr. Illés László

© Copyright és kiadás: Fodor B. Adalbert és az I.T.E.K.

*Az 1984-es anyagból a 21. évfordulóra (1998)
összeállított hangkazetta*

alkotni arról, mi volt a Venyige. Akkor. És mi lehetett volna, ha a „szto-
ri” folytatódik.

6. A Venyige táncház jelentősége, egyedisége

Mit jelentett a táncház akkor? Mit jelent ma?

A Venyige nagyon sok ember életének egyik meghatározó eseménye lett. De ez csak néhány száz (talán ezer?) embert érintő személyes vonatkozás. Nagy, távlati összefüggésben, csupán dióhéjban (egy részletesebb, átfogó értékelés az utókor feladata) a következőket lehet mondani:

A táncház „stílus” kiszorította a műveleg koreografált, a magyarságnak idegen színpadi táncot. De ez csak a színpadi produkciókra vonatkozik. Sokkal fontosabb, felmérhetetlen jelentőségű, hogy tömegméretekben változtatta meg a néptáncról vallott addigi felfogást, gondolkodásmódot. Természetes, általános, falu és város közötti ide-oda cikázó, kölcsönös, eleven kapcsolatot teremtett a magyar népi kultúra – pusztulásra ítélt – hagyományos világa és az eléggé gyökértelessé vált, mesterségesen felduzzasztott városi lakosság, főleg a fiatalok között. Visszatérést jelentett ez egy adott területen a hagyományok gyökereihez: ősrégi dallamok, ősrégi táncok kincsesládájához.

Dióhéjban a következők mondhatók el: az erőltetett iparosítással-kollektivizálással városra „üzött” tömegek – főleg a fiatalok – elszakadtak ősi gyökereiktől. A városi lakásbelsők varrottasai, faragott tárgyai, festett bútorai a hagyományokhoz való ragaszkodást mutatták. De ezek csak tárgyak. A nép ősi szellemi kincseit – úgy tűnt – elmossa az idő. Ekkor – az utolsó pillanatban – jelentkezett a táncházmozgalom.

Az ősi néptánc faluról városra, utána ment elszakadt fiainak. Nem hagyta őket idegenül. Ennyi történt, semmi több. De ez felér egy csodával: ismét a nemzet közös kincse, igazi kincse lett a parasztzene, a paraszttánc, és szemlélet-, gondolkodás-, viselkedés-változást, új szellemi-lelki gazdagodást hozott magával.

A Duna Televízió az utóbbi években indított „*Fölszállott a páva*” című óriási vállalkozása, amelyet szerte a világon érdeklődéssel követnek, nem létezne a táncházmozgalom nélkül. Budapesten japán fiatalokat tanítanak Kárpát-medencei magyar táncrendekre! Negyven év után elmondható: a táncházak archaikus zene- és táncművelés- és táncművelés- megújította az egész világot.

Talán nem erőltetett a párhuzam és nem vetjük el nagyon a súlyokat alábbi állításunkkal: Amit Petőfi és Arany véghezvittek, a magyar népi nyelv honfoglalását a művelt irodalomban, ahogyan Bartók és Kodály nyomán a magyar népzene bevonult a világ koncerttermeibe meg operaházaiba, valami hasonló módon megcselekedték azt Sebőék, Timár Sándor, Novák Tata, Martin György és Kallós Zoltán, meg sok kiváló szakember sok ezer fiatallal együtt: méltó helyére emelték a magyar paraszttáncot a kultúránk egészében és a világ színpadjain.

Mintegy százötven év alatt, egymást követően, megtörtént a magyar kultúra három fontos területén – irodalom, zene, táncművészet – a történelem és idegen kultúrák által földbe taposott gyémántok újra-felragyogtatása. Ebben benne van valahol, a maga szerény, de múlhatatlan érdemeivel a *Venyige* is.

Hasonlóképpen látja ezt Szép Gyula is: „*A táncház megjelenését a 20. század talán legnagyobb magyar kultúrtörténeti fordulatának nevezném. Értékfelismeréshez vezetett a fiatalok körében, egy elfeledett hagyatékra sikerült a port lesepenni, így élő, funkcionális, hatalmas értékeket hordozó kultúrvilág került elő. Kiderült, nem véletlenül volt a magyarság mindennapjainak része ezer évig. A táncházmozgalom*

tartalmában, világnézetében, magyarságtudatában egy teljesen új világot teremtett. Érdekes módon Erdélyben a zenészek irányították a táncházakat, belőlük lettek a táncoktatók is. Mi, zenészek, majdnem mind egyetemet végzetek, hamar rájöttünk, milyen kincset lehet kibányászni a népzeneből, hiszen itt hever a lábunknál, és sokkal szebb és értékesebb, mint a kétakkordos, gyenge diszkózene. Olyan népzenei kincse messze nincs senkinek, mint a magyarságnak. Ne feledjük, a magyar népzene – Vikárnak, Kodálynak, Bartóknak, majd a tanítványaiknak köszönhetően – össze van gyűjtve, rendszerezve van. A fiatalok nem csak táncoltak, többé-kevésbé felkészülten elindultak gyűjtő utakra, gyakorlatilag ebből is mozgalom lett. Tömegével kezdtek falura járni – volt, aki a viseletért, mások a táncokért, a buliért, vagy csak azért, mert ment a babájuk is. A lényeg az, hogy közel negyven év után minden magyarok lakta településen igazi népzeneire táncolnak, a táncoktatók már nem az egykori budapesti állami együttes koreográfjait majmolják, hanem valós táji ismeretekre építik népzene- és néptáncműsoraikat.”³⁶

Egy valami biztos: az utóbbi néhány év/évtized történéseinek tanúsága szerint, a magyarság egyre tudatosabban és következetesebben ragaszkodik ahhoz, amit – a szocializmus negyven éve alatt úgy tűnt – elfeledni, eldobni látszott: őseink, a magyarok előző nemzedékeinek sokasága alatt kiforralt-kiérlelt tárgyi és szellemi örökségünk örökbecsű értékeihez.

Vagyis van remény, de van még tennivaló is elég a jövőben.

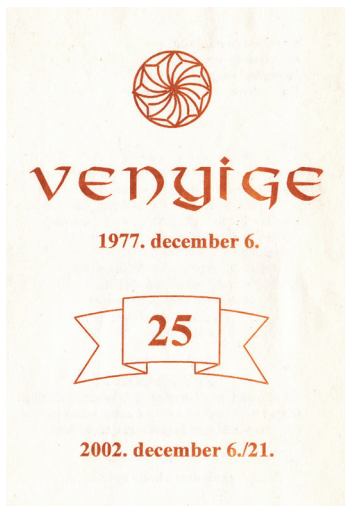
Összegezés

A Venyige „klasszikus” korszaka a fentiek szerint két dátum: 1977. december 6. és 1990. március 15. közötti időszakra tehető. Ez a maga során három periódusra oszlik, ezek mindegyike a megalakulás, kibontakozás, virágkor sajátos és jellegzetes vonásaival, tevékenységével, kisu-gárgzásával. Azután a legendává légiesüléssel.

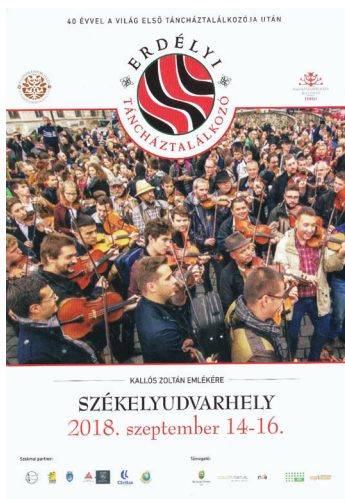
A következő években felbomlani látszott az, amit a köztudatban a „Venyige” fogalom jelentett. Tárkányi János tragikus hirtelenséggel

---

36 Nánó, 2015. Idézi Demeter, 2016. 164.

tagok más helyeken, más formában, egyéni tettvágytól fűtve igyekeztek tovább szolgálni az ügyet. Továbbra is tartották (habár lazábban) egymással a kapcsolatot, és tartják ma is. Példa erre ennek a negyven-

*A 25. évfordulóra (2002)
készült meghívó*

bekövetkezett halála (1999) megpecsételte a „hőskorszak” további sorát. Kidőlt a „nagy Venyige” harmadik, utolsó tagja és ez nem azonnal, de pár év távlatában a felbomlással, a táncházmozgalom időleges elhalásával járt. 2000 után az „amatőr” Venyige helyét átvette a „profi” Néptáncműhely, ami folytatja ugyan a venyigés hagyományt, de már kimondottan színpadi kategóriákban gondolkodva.

De az igazi, tánc házas Venyige nem múlt el nyomtalanul: a régi tagok más helyeken, más formában, egyéni tettvágytól fűtve igyekeztek tovább szolgálni az ügyet. Továbbra is tartották (habár lazábban) egymással a kapcsolatot, és tartják ma is. Példa erre ennek a negyvenedik évfordulónak a megünneplése 2017-ben Székelyudvarhelyen (a többi erdélyi tánc házzal és a tévés *Kaláka* egykori szervezőivel együtt). És úgy tűnik, az utóbbi években a tánc házmozgalom is, több szervező törődése folytán, a megújulás útján van.

2018 őszén megtörtént az 1978-as, Székelyudvarhelyen rendezett, annak idején nagy szenzációnak számító erdélyi

*A 2018. évi ünnepi
tánc háztalálkozó
programismertető szórólapja*

táncháztalálkozó³⁷ negyvenedik évfordulójáról való megemlékezés, ünnepi táncháztalálkozó. Ezt már sajnos csak Kallós Zoltánnak, az erdélyi táncházmozgalom mindenésének emlékére lehetett ajánlani. Amit eddig szintén nem hangsúlyoztunk kellőképpen, de most az évfordulós ünnepség szervezői gondoskodtak erről: ez volt Erdély – ezen túlmenően a Kárpát-medence, sőt a világ! – első táncház-találkozója, amit aztán számtalan és sok helyen szervezett más találkozók is követettek.

Ez a tény is mutatja: a Venyige működése és története nem csak lokális, hanem azon jóval túlmutató, összmagyar jelentőségű ma is. A téma kimerítő feldolgozásának fontosságát nem kell különösebben hangsúlyozni azok előtt, akik számára fontos nemzetiségi kultúránk, értékes hagyományaink fennmaradásának, továbbéltetésének ügye. Dolgozatunkat, ezt a rövid kísérletet tulajdonképpen kiindulópontnak és egyúttal biztatásnak is szánjuk a jövőben megírandó Venyige monográfia kidolgozásához.

Irodalom

- Abkarovits, 2012a Abkarovits Endre: *Negyvenéves a magyarországi táncházmozgalom*. <http://www.hagyomanyokhaza.hu/document/2172/original/00162934.pdf> (Letöltve: 2017. 12. 04.)
- Abkarovits, 2012b Abkarovits Endre: *Népzene, néptánc, táncházmozgalom az ezredforduló előtt*. <http://www.hagyomanyokhaza.hu/document/1617/original/00093340.pdf> (Letöltve: 2017. 12. 04.)
- Bálint, 1981 Bálint András: Táncoljanak a kicsik is. In: *Hargita*, 1981. április 19.
- Balla, 1984 Balla Antal: A Venyige Jobbágytelkén. In: *Hargita*, 1984. november 29.

---

37 Horváth, 1978.

- Barozda 1976 *Barozda kronológia 1971–1981*. Barozda-honlap. www.barozda.hu/index.php?menu=6 (Letöltve: 2018. 10. 01.)
- Báró, 1980 Báró Hajnal: Élmunkások köszöntése. In: *Művelődés*, 1980. 6. sz.
- Béres, 1983a Béres Katalin: Szépen mulass énnállamnál. Jegyzetek az V. Táncháztalálkozóról. In: *Művelődés*, 1983. 2. sz. 17–18.
- Béres, 1983b Béres Katalin: Tiszta Forrás Találkozó. In: *Művelődés*, 1983. 4. sz. 2–5.
- Dali, 1980 Dali Sándor: Udvarhelyen már van gazdája, legyen másutt is! *A Hét*, 1980. június 6.
- Deák, 2002 Deák Gyula: *25 éves a Bodzafa együttes*. Papp István Gázsa honlapja. <http://www.gazsa.hu/index.php?inf=bodzafa25> (Letöltve: 2018. 07. 21.)
- Demény, 1986 Demény Piroska: Egy gyűjtő naplójából. (1983. V. 9–10, hétfő–kedd). In: *Hargita*, 1986. július 13.
- Demeter, 2016 Demeter Csanád: *A Székegyudvarhelyi Táncháztalálkozók*. <http://www.prominoritate.hu/folyoiratok/2016/ProMino-1603-09-Demeter.pdf> (Letöltve: 2018. 07. 21.)
- EKTA Akademia ETHNOKULTURA Transylvanica – EKTA honlapja https://worlduniversitycenter.net/EKTA_Tev.html (Letöltve: 2018. 10. 13.)
- Fodor, 1981 Fodor Adalbert: *Muzica dansurilor populare din satul Goagiu (A Gagy-falusi hangszeres népzene)* című (86 oldalas) akadémiai dolgozat, Bukaresti „Ciprian Porumbescu” Zenekonzervatórium. 1981.
- Fodor, 1985 Fodor Béla: Erdélyi legényestánc típusok. 1., 2., 3. In: *Művelődés*, 1985. 10. sz. 31–33.; 1985. 11. sz. 30–32.; 1985. 12. sz. 34–36.
- Fodor, 1986 Fodor Béla: A közép-erdélyi sűrű legényes pontszerkezetének változatai. In: *Cîntarea României*. Megéneklünk, Románia Országos fesztivál Folyóirata, 1986. 7. sz. 60–63.

- Fodor, 1998 Fodor Béla: Venyige-émlékek. In: *Venyige Együttes 1977–1997*. Székelyudvarhely, 1998.
- Fodor, 2002 Fodor Béla: *Köszöntőlevél a VENYIGE 25-éves ünnepi évfordulója alkalmából. 2002. december 20.* <https://worlduniversitycenter.net/AVenyigenek.html> (Letöltve: 2018. 10. 17.)
- Fodor, 2003 Fodor Béla: Néhány szó a Venyige Együttesről. In: *Lundi Magyar Liget*, 2003. 3. sz.
- Fodor, 2009 Fodor Béla Adalbert (ABF_T_WUNI'SON): *Táncház-mozgalom Erdélyben. Az Egyetemes Kitéjesedés Táncházas Útja (EKTU)*. http://worlduniversitycenter.net/EKTU_Tartjegyz.html (Letöltve 2018. 10. 17.):
- Fodor, 2017 Fodor Béla: *Emlékezések*. 2017. szeptember. Kézirat.
- Horváth, 1978 Horváth Arany: Az első táncház-találkozó. In: *Művelődés*, 1978. 12. sz. 2–3.
- Horváth, 1985 Horváth Arany: Az *V. Tiszta Forrás találkozó*ról. In: *Művelődés*, 1985. 4. sz. 17.
- Kalotaszegi, 1979 A kalotaszegi Kaláka helyszíni fölvételén. In: *Művelődés*, 1979. 8. sz. 13–18.
- Kardalus, 1982 Kardalus János: [*Tiszta Forrás*]. In: *Izvorul Limpede – Tiszta Forrás* [a találkozó programfüzete]. *A Kodály-centenárium tiszteletére*. Csíkszereda, 1982. január 22–23.
- Katona, 1978a Katona Ádám: Néptáncaink jó divatja. In: *Ifjúmunkás*, 1978. 13. sz. 5.
- Katona, 1978b Katona Ádám: A népi tánc gyűjtésétől a táncházig. In: *Új Élet*, 1978. 2. sz. 14.
- Kelemen, 1982 Kelemen Ferenc: Néptáncaink szépsége, ereje. In: *Új Élet*, 1982. 2. sz. 13, 24.
- K. Nagy, 1981 K[oszta] Nagy István: A járható út. In: *Hargita*, 1981. április 19.
- Könczei, 1979 Könczei Ádám: Táncház-szimpozium Székelyudvarhelyen. Hol, mit, és hogyan? In: *Művelődés*, 1979. 1. sz. 28–29.

- Moldovan, 1987 Moldovan, Horea: Culegerea și valorificarea – elemente esențiale în promovarea unor dansuri populare. Folclorul – un tezaur ce trebuie mai bine păstrat și valorificat, *Informația Harghitei*, 1987. június 7.
- Múlt-kor Múlt-kor. *Történelmi magazin*. https://mult-kor.hu/20120330_40_eves_a_tanchazmozgalom (Letöltve: 2018. 10. 01.)
- Murányi, 1984 Murányi János: A Venyige Kalotaszegen. In: *Művelődés*, 1984. 12. sz. 21–22.
- Murányi, 1998 Murányi János (szerk.): *Venyige Együttes 1977–1997*. Székelyudvarhely, 1998.
- Murányi, 2002 Murányi János (szerk.): *Venyige 25 év – 2002. december 6/21. Évfordulós meghívó és szórólap*.
- Nánó, 2015 Nánó Csaba: Kultúrigazgató, akit Kodály buktatott meg. In: *Erdélyi Napló*, 2015. február 22. <http://www.erdelyinaplo.ro/interju/kulturigazgato-akit-kodaly-buktatott-meg> (Letöltve: 2018. 10. 30.)
- N. Pravda, 1987 Jurev, J.: Folklornij Venok iz Hargiti (Folklór-koszorú Hargitából). In: *Novgorodszkaja Pravda*, 1987. március 27.
- Oláh, 1978 Oláh István: Főleg tanulók tapsoltak. In: *Hargita*, 1978. március 23.
- Pávai, 1981 Pávai István: Gondolatok a táncházról. In: *Hargita*, 1981. április 19.
- Somosdi, 1985 Somosdi Veress Károly: Venyigéről Venyigére. In: *Új Élet*, 1985. 15. sz. 18.
- Szász-Mihálykó, 2002 Szász-Mihálykó Mária: *Az én Népszínházam*. Székelyudvarhely, 2002.
- Szatmári, 1986 Megyénkben turnézik a Venyige együttes. In: *Szatmári Hírlap*, 1986. augusztus 5.
- Szép, 1981 Szép Gyula: Mit mellőzünk? In: *Hargita*, 1981. április 19.
- Szép, 1998 Szép Gyula: Venyige-émlékek. In: *Venyige Együttes 1977–1997*. Székelyudvarhely, 1998.

- Szépréti, 1984 Szépréti Lilla: Színjátszók, énekesek, „venyigészek”. In: *Új Élet*, 1984. 5. sz. 10–11.
- Táncház *Táncházmozgalom. Wikipédia.*
<https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1nch%C3%A1zmozgalom> (Letöltve: 2017. 12. 04.)
- Táncház Erdély *Táncházmozgalom Erdélyben. Wikipédia.*
https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1nch%C3%A1zmozgalom_Erd%C3%A9lyben (Letöltve: 2017. 12. 04.)
- Tankó, 1985 Tankó Gyula: Dalos vasárnap a Tatros forrásánál. In: *Művelődés*, 1985. 11. sz. 3–4.
- Tárkányi, 1998 Tárkányi János: Venyige-émlékek. In: *Venyige Együttes 1977–1997*. Székelyudvarhely, 1998.
- †Tasi, 2017 Tasi Annabella: A kolozsvári táncház 40 éves múltjára emlékeztek. In: *Új Magyar Szó*, 2017. február 27. <http://www.maszol.ro/index.php/kultura/77214-a-kolozsvari-tanchaz-40-eves-multjara-emlekeztek> (Letöltve: 2018. 07. 21.)
- Tófalvi, 1985 Tófalvi Zoltán: Hiszek a tánc erejében. In: *Művelődés*, 1985. 5. sz. 19–21.
- Váli, 1985 Váli József: „A Tatros Forrásánál” – kilencedik alkalommal. In: *Hargita*, 1985. október 8.
- Váli, 1986a Váli József: Látogatóban a székelyudvarhelyi Venyige együttesnél. In: *Hargita*, 1986. június 22.
- Váli, 1986b Váli József: „... megtelik az ember lelke”. Beszélgetés Demény Piroskával. In: *Hargita*, 1986. július 13.

*Venyigével kapcsolatos adatok a világhálón***1. NÉPEZENE-, NÉPDAL-, TÁNC-GYŰJTŐMUNKA. ADATKÖZLŐK**

Az alábbi három linken az 1980-as évek eleji gyűjtőmunka anyagából lejegyzett szövegek találhatóak, pdf formában.

Akademia ETHNOKULTURA Transylvania – EKTA honlapja:

https://worlduniversitycenter.net/EKTA_Tev.html

https://worlduniversitycenter.net/EKTA_m.html

<https://worlduniversitycenter.net/VENYIGE.html>

a. PDF:

Tartalom		Link
Venyigeút1 Siménfalva, Énlaka	2018. 10. 13.	http://worlduniversitycenter.net/PDF/EKTU2_Venyigeut1.pdf
Venyigeút2 Kőröspatak	2018. 10. 13.	http://worlduniversitycenter.net/PDF/EKTU2_Venyigeut2.pdf
Venyigeút3 Hodgya, Bögöz	2018. 10. 13.	http://worlduniversitycenter.net/PDF/EKTU2_Venyigeut3.pdf
Venyigeút4 Derzs (Kányádszeg), Telekfalva, Homoród-Abásfalva, (Gyergyó)Libán	2018. 10. 13.	http://worlduniversitycenter.net/PDF/EKTU2_Venyigeut4.pdf
Venyigeút5 Gyergyóújfalva, Gyergyóremete, Gyimes-Salamáspatak, Csíkszentdomokos, Csíksjenőfalva	2018. 10. 13.	http://worlduniversitycenter.net/PDF/EKTU2_Venyigeut5.pdf

b. Hangfelvételek, film formában:

Tartalom	Link letöltve	Link
Gábor Dénes, (hegedű) és Kristóf Vencel, (cimbalom) – Kőrisspatak; Csapai Géza, (kontra) és Gábor Mihály, (nagybőgő) – Gagy. A hangfelvétel Kőrisspatakon készült 1978-ban.	2018.10.13.	https://www.facebook.com/Worlduniversitycenter/videos/743583575676538/ https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/582806631731563/?l=7934227541811635780
Csapai Géza, (hegedű) és Gábor Mihály, (nagybőgő) – Gagy; Gábor Dénes, (hegedű, kontra) és Kristóf Vencel (cimbalom)– Kőrisspatak. A hangfelvétel Kőrisspatakon készült 1978-ban.	2018.10.13.	https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/vb.100000066948707/581607741851452/?type=2&theater https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/573402269338666/

c. Videofelvételek:

Tartalom	Link letöltve	Link
I. Csapai Géza, Gagy (otthon, a lakásán), 1994.	2018.10.13.	https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/1038730566139165/?pnref=story https://youtu.be/Y3ApqMNHkoo
II. Csapai Géza, Magyarandrásfalván. 1) Csapai Géza hegedűl. Magyarandrásfalva, 1994.	2018.10.13.	https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/1038193102859578/?pnref=story https://youtu.be/xDFjx1x80yY
2) Csapai Géza és Szép Gyula (kontra), 1993; Csapai Géza és Szép Gyula (kontra), Gábor Kálmán (szaxofon), 1993:	2018.10.13.	https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/1038720192806869/?pnref=story https://youtu.be/Lmi4fX8cfwY

3) Csapai Géza és Szép Gyula (kontra); Fodor Béla tánc, 1993 (szilveszter)	2018.10.13.	https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/1038733519472203/?pnref=story
III. Csapai Géza, a felsősófalvi táncház-táborban, a marospéterlakai zenészekkel.	2018.10.13.	https://www.facebook.com/Akademia.ETNOKULTURA.Transylvanica.EKTA/vidoes/1611860089066664/?pnref=story Youtube: https://youtu.be/71DXBG4Isr0

2. TÁNC (Énlaka, Siktód, Kecsetkisfalu, Szenterszébet) ** A 16 mm-es néma-filmek alá muzsikál a Venyige, 1997.
Zenészek: lásd lent.

Tartalom	Link letöltve	Link
1) Énlaka. Székely Verbunk.	2018.10.13.	<p>Táncolnak: 1) id. és ifj. Bíró Osvát és Fülöp József (hegedűs). Muzsikál: Kovács Géza (hegedű) és Szép Gyula (kontra). – '13” 2) id. Bíró Osvát. Muzsikál Fülöp József (helyi primás). Énlaka. ,80. Film: Gyűjtők: Fodor B., Szép Gy., Kovács G. – '25” A némafilm alá muzsikálnak: Ráduly Zoltán (cimbalom); Tárkányi János (brácsa); Forró István (hegedű); Balácsi József (nagybőgő). (Venyige zkr., Művelődési Ház Székelyudvarhely) Videofelvétel: Fodor Béla, 1997. '04” https://www.facebook.com/ABF.T.WUNISON/videos/1039586249386930/?pnref=story</p>

2) Udvarhelyszéki lassú és sebes csárdás	2018.10.13.	Táncolnak: id. Bíró Osvát és felesége. Muzsikál: Fülöp József (hegedű), Énlaka, '80 A némafilm alá muzsikálnak: Ráduly Zoltán (cimbalom); Tárkányi János (brácsa); Forró István (hegedű); Balácsi József (nagybőgő). (Venyige zkr., Művelődési Ház Székelyudvarhely) Film és videófelvétel: Fodor Béla, 1997. 1'25" https://www.facebook.com/ABFT.WUNISON/videos/1039707019374853/?pnref=story
3) Siklód. Magyaroszléki figurázó. 1979.	2018.10.13.	Táncol: a Kollektív-elnök (sic!), Zene: Kovács Géza (hegedű), Szép Gyula (kontra). Filmfelvétel: Fodor Béla '80. A némafilm alá muzsikálnak: Ráduly Zoltán (cimbalom); Tárkányi János (brácsa); Forró István (hegedű); Balácsi József (nagybőgő). (Venyige zkr., Művelődési Ház Székelyudvarhely, 1997) Videófelvétel: Fodor Béla, 1997. – 1'00" https://www.facebook.com/ABFT.WUNISON/videos/1039564126055809/?pnref=story Youtube: https://youtu.be/TIuB5x7RzDM
4) Kecetkislalu. Udvarhelyszéki verbunk és (magyaroszléki) forgatócs.	2018.10.13.	Kecetkislalusi táncosok. Filmfelvétel: Székelyudvarhely, Táncháztalálkozó, '81. A némafilm alá muzsikálnak: Ráduly Zoltán (cimbalom); Tárkányi János (brácsa); Forró István (hegedű); Balácsi József (nagybőgő). (Venyige zkr., Művelődési Ház Székelyudvarhely, 1997) Videófelvétel: Fodor Béla, 1997. – 2'29" https://youtu.be/J8jJsuYwcv0
5) Szenterzsébet. Székely verbunk	2018.11.04.	Verbunkot táncol a szenterzsébeti Kelemen bácsi. Tánc alá muzsikálnak: Forró István, (hegedű), Tárkányi János (brácsa), Ráduly Zoltán (cimbalom), Balácsi József, (nagybőgő). Film: Fodor Béla, 1981 – 1'12" https://youtu.be/SGR_tRIbg4Q

3. HANGSZERES NÉPZENE a VENYIGE ELŐADÁSOKBÓL.

a) **Hangfelvételek, video formában:** <https://www.youtube.com/user/UTCC4MusikVideo>

A fenti link alatt 11 video érhető el, ebből 8 a Venyige műsorából tartalmaz részleteket. A felvételek az 1980-as évek közepén készültek, álló fedőképekkel kísérve.

Cím, tartalom	Internetre feltöltve	Link letöltve	Link
1. Udvarhelyszéki verbunk – Venyige – Székelyudvarhely	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 24.	2018.10.12.	Fedőképek: Murányi János fényképei – 0'51" https://www.youtube.com/watch?v=XO-HE9d1aTU&list=FLKEzBzWoATartROHKxs-ag&index=2
2. Csapai Géza	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 21	2018.10.12.	Fedőkép: Bartha József plakátja – 0'52" Csapai Géza bácsi Székelyföld és Erdély egyik legkiteljesedettebb primása CSAPAI GÉZA a Tellusian World University Center... MASTER of Folk Arts „Honoris Causa” (postmortem) kitüntetés kapt a 2009-ben... https://www.youtube.com/watch?v=ef99RPv3b_Q&index=3&list=FLKEzBzWoATartROHKxs-ag
3. VENYIGE – Udvarhelyszéki táncok – lassú és sebes esárdás	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 24.	2018.10.12.	Fedőképek: Bartha József plakátja és Murányi János fényképei – 2'20" https://www.youtube.com/watch?v=67ro22_GuYA&index=4&list=FLKEzBzWoATartROHKxs-ag

Cím, tartalom	Internetre feltöltve	Link letöltve	Link
4. Maros-Küküllő-közi Leánykörtáncc és Pontokó – VENYIGE – Székelyudvarhely, Harghita, Transylvánia	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 27.	2018.10.12.	Fedőképek: Bartha József plakátja és Murányi János fényképei – 2'40" https://www.youtube.com/watch?v=ITXbaTS8x1l&list=FLkEezBzWoATartROHKxs-ag&index=5
5. VENYIGE – Udvarhelyszéki népzene – Székelyudvarhely – Harghita – Transylvánia – Romania	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 3.	2018.10.12.	Fedőképek: Bartha József plakátja és Murányi János fényképei – 3'24" https://www.youtube.com/watch?v=WRO8mPxv8qc&list=FLkEezBzWoATartROHKxs-ag&index=6
6. VENYIGE – Székelyudvarhely – Hajnali és legényes – (Kalotaszeg)	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 3.	2018.10.12.	Fedőkép: Bartha József plakátja – 3'57" https://www.youtube.com/watch?v=fbpVvGxU5CA&index=7&list=FLkEezBzWoATartROHKxs-ag
7. CSAPAI GÉZA – GAGY & VENYIGE – Harghita – Transylvánia – Rumania	ABF C.T.D. Közzététel: 2013. márc. 3.	2018.10.12.	Fedőkép: Bartha József plakátja – 1'11" https://www.youtube.com/watch?v=hGfBZdwWuPY&index=9&list=FLkEezBzWoATartROHKxs-ag
8. A Béla Fodor, Legényes – mans dans, 1999, disputationsfesten	ABF C.T.D. Közzététel: 2012. jún. 27.	2018.10.12.	Élő (mozgófilm) – 0'11" https://www.youtube.com/watch?v=I4bzKq4KxI&list=FLkEezBzWoATartROHKxs-ag&index=11

b. Venyige hang- és videofelvételek:

Cím, tartalom	Internetre feltöltve	Link letöltve	Link
1. Gagymenti táncrend: Székely verbunk / lassú csárdás / szoktatós / marosszéki forgató	2013.01.12.	2018.07.21.	Videóklip, egyetlen fotóval illusztrálva – 5'41'' <i>Táncház</i> c. lemezről: Bukarest, 1979 https://www.youtube.com/watch?v=teea2RjvzpY
2. Venyige évforduló – 1994	?	2018.11.04.	– Ének: a Küküllő szálloda teraszán: https://www.facebook.com/Akademia.ETNOKULTURA . Transylvanica.EKTA/videos/1626119980974008/ – 2'53'' – Vonulás és tánc az utcán: https://www.youtube.com/watch?v=VzltABgtBkQ&t=32s – 0'50'' (Folytatás az ATI-BETA Stúdióban) – Udvarhelyi táncrend https://www.youtube.com/watch?v=dJTnHiF3qKc – 7'11'' – Marosszéki forgató: Kovács Géza és Both Aranka https://www.youtube.com/watch?v=bzeLZdQRHQs – 0'50'' – Mezőségi legényes https://www.youtube.com/watch?v=HF8CFgtyY58 – 2'03'' – Mezőségi táncrend: https://www.youtube.com/watch?v=FRkyKnSRses – 6'07'' – Kalotaszegi legényes: https://www.youtube.com/watch?v=eqzp3TuQeko – 7'46''
	2015.12.17.		
	2016.02.26.		
	2016.03.18.		
	2016.03.18.		
	2016.02.18.		
	2015.12.19.		

Cím, tartalom	Intermetre feltöltve	Link letöltve	Link
2. Venyige 21. évforduló – 1998	2015.12.20. 2016.03.22	2018.11.04.	– Ünnepi Tánchááz: Muzsikál az abásfalvi zenekar. https://www.youtube.com/watch?v=4yJn_B-ek0g&f=1s-4'48'' – Venyige-tánchááz_21 https://www.youtube.com/watch?v=YBnmINDx7RM-4'35''
3. Udvarhelyszéki népzene	2016.03.10.	2018.11.04.	Youtube – Videoklip, élő – 3'46'' Majlát Albert (klarinét); Szép Gyula (brácsa); Balázs József (nagybőgő). Malmö, 2003 https://www.youtube.com/watch?v=0wb8BbbMRZs https://www.youtube.com/watch?v=1ITQT4JZA18
4. VENYIGE – Svédországban Lund, 1992. március 15.	2016.03.15. 2016.03.15. 2016.03.15. 2016.03.15.	2018.11.04.	– István Ildikó (szatmári népd.) https://www.youtube.com/watch?v=1sSbT52lc1w-3'32'' – Udvarhelyszéki táncrend: https://www.youtube.com/watch?v=QfWwfqgx_AA-7'57'' – Marosszéki forgatós: https://www.youtube.com/watch?v=j7yInti5RHs-2'24'' – Mezőségi táncrend: https://www.youtube.com/watch?v=xZGRLUluEhE-14'57'' – Udvarhelyszéki táncrend. https://www.youtube.com/watch?v=1sPZ_drell1g-8'36'' – Felcsiki népdalok: https://www.youtube.com/watch?v=WaW54WVrxY4-3'32''
Lund, 1998 (Új-Venyige)	2015.12.16.		

Cím, tartalom	Intermetre feltöltve	Link letöltve	Link
Malmö, 2003		2015.12.16.	– Venyige + Majláth Albert (Abásfalva): https://www.facebook.com/Worlduniversitycenter/videos/639074879460742/
5. Venyige-Ballada együttes		2018.11.04.	Napforduló: https://www.facebook.com/AkademiaETNOKULTURA.Transylvanica.EKTA/videos/1643932055859467/ – 14:26
6. Folkrádió		2018.07.21.	Online hallgatható előadás https://folkradio.hu/radio/album/150/tanchaz_bodzafa_venyige
7. Diszkográfia <i>Venyige – Albums. Songs</i> A megjelent Electrecord lemezek kiadói adatai, borítókép, tartalom, előadók névsora		2018.07.21.	https://www.discogs.com/artist/3505191-Venyige-Egy%C3%BCttes https://www.discogs.com/Bodzafa-Egy%C3%BCttes-Venyige-Egy%C3%BCttes-T%C3%A1lnch%C3%A1z-Magyarorsz%C3%A1lti-%C3%96rd%C3%ABng%C3%B6st%C3%BCzesi-Szenterzs%C3%A9beti-N%C3%A9p/release/4998630 https://www.discogs.com/Various-T%C3%A1lnch%C3%A1z-Kis-K%C3%BCk%C3%BCII%C5%91-Menti-Gagy-Mez%C5%91s%C3%A9gi-Sz%C3%A9ki-Kalotaszeg-N%C3%A9zene/master/1091501 https://rateyourmusic.com/artist/venyige

Cím, tartalom	Internetre feltöltve	Link letöltve	Link
8. Venyige a Facebook-on – angol/magyar verzió – idővonalra feltöltött képek		2018.11.06.	https://www.facebook.com/Venyige.TANCHAZ.Venyigesek/ https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1977645792494498&set=t.100000066948707&type=3&theater
9. Venyige honlap (angol)		2018.11.06.	http://worlduniversitycenter.net/VENYIGE.html

2. sz. MELLÉKLET

A Venyige Együttes tagjainak öröknévsora (1977–1997)

Hegedűsök

1. Keresztes Sándor
2. Tárkányi János
3. Forró István (k.V.+ n.V.)*
4. Orbán László
5. Sándor János (k.V.)
(Rövidebb ideig muzsikáltak, vagyis „belekóstoltak” a Venyige-muzsikába a Venyige létrehozási folyamatában [1976–1977]: Orosz-Pál József, Gáspár Álmos, Silay István)

Brácsások

6. Sinka Ignác
7. Szép Gyula
8. Beke Ede (k.V.)
9. Ilyés Zsolt (k.V.)
10. Ruszu László (k.V.+ n.V.)
(Rövidebb ideig muzsikáltak, vagyis „belekóstoltak” a Venyige-muzsikába: Kóródi Attila [1977], Gellért Alpár és Boér Károly [1980–90]. Alkalmilag besegített Kostyák Alpár)

Nagybőgősök

11. Fodor Béla
12. Balácsi József (k.V.+n.V.)
13. Osváth P. Barna
14. Lázár Zoltán *Alkalmilag besegített Szalay Zoltán).*

* k.V. = „kis” Venyige,
n.V. = „nagy” Venyige

Cimbalmos

15. Ráduly Zoltán *(Rövidebb ideig Sinka Ignác)*

Énekesek

16. Sófalviné, Fodor Mária Ildikó
17. Kelemen Tekla
18. Miklós Gyöngyike
19. Székely Szilvia
20. Bereczi Ildikó
21. Lőrincz Hortenzia

Táncosok

„Törzs-táncázások”, akiknek javarésze részt vett az évek folyamán az ú.n. Venyige-táncházat képviselő csoportban: az Együttesben is. Összesen 102 nevet tudunk összeírni.

22. Albert Gizella
23. Albert Réka
24. Antal Enikő
25. Antal Rozália
26. Bartha Emma
27. Bartha József
28. Bartha Sándor
29. Bató Andrea
30. Bálint Imola
31. Bálint Levente
32. Benedek Enikő
33. Bereczi Ildikó
34. Biró Magdi
35. Biró Tibor
36. Birtalan Attila
37. Bokor Csaba

38. Bunta Levente
39. Chiş Emese
40. Csáki Enikő
41. Csézár Ildikó
42. Csomor Csaba
43. Dimény Hunor Dénes
44. Dobál Enikő
45. Dusinszky Éva
46. Elekes Gyula
47. Erdődi Enikő
48. Fancsali Izolda
49. Fazakas Júlia
50. Ferenczy Csongor
51. Gábor Erzsébet
52. Gál Zsuzsa
53. Gellért Levente
54. Gergely Csilla
55. Görgényi Ildikó
56. Haáz Margó
57. Hodgyai Edit
58. Ilyés Éva
59. Incze Zsuzsa
60. István Gyöngyi
61. István Ildikó
62. Istvánffi Éva
63. Jakab Enikő
64. Jakab Ferenc
65. Jakab Kinga
66. Jászay Laura
67. Jobb Levente
68. Kacsó Klára
69. Kelemen Réka
70. Kiss Csaba
71. Konrád Tünde
72. Kovács Csilla
73. Kovács Géza
74. Kovács Imre
75. Kovács István
76. Kovács Katalin
77. Kósa Jutka
78. László Csaba
79. László Erika
80. Lázár Zoltán
81. Lőrincz József
82. Lőrincz Olga
83. Marthy Zsuzsa
84. Márton Adél
85. Márton Kinga
86. Máthé Edit
87. Miklós Enikő
88. Molnár Júlia
89. Molnár Szilvia
90. Mósa László
91. Murányi Ildikó
92. Murányi Sándor
93. Nagy Jutka
94. Nagy Magda
95. Nagy Mária
96. Orbán András
97. Orbán Jutka
98. Páll Mihály
99. Pálffi Enikő
100. Péter Zsuzsa
101. Puskás Enikő
102. Sándor Aranka
103. Sándor János
104. Simó Ildikó
105. Fodor Béla
106. Simó József
107. Soós Erika
108. Stefáni Gabriella
109. Szabadi Kinga
110. Szabó Zsolt
111. Szász Mária
112. Szebeni Enikő
113. Székely Anikó
114. Székely Csilla
115. Szőke Melinda
116. Szőke Zsuzsa
117. Tamás Ágnes

- 118. Tódor Gabriella
- 119. Tóth Melinda
- 120. Tóth Tünde
- 121. Tótharsányi Éva
- 122. Trinfa Gábor
- 123. Vass Dénes

Műsorvezetők

- 125. Szép Gyula
- 126. Murányi János
- 127. Szélyes Sándor

3. sz. MELLÉKLET

Vényige nyári turnék 1–6. (1984–1989)

1. KALOTASZEG – 1984. július vége – augusztus eleje			
Sz.	Dátum	Helység	Szállás
0	?	Udvarhely – utazás – Magyarvista	Vistán – házaknál
1		Bánffyhunyad / Huiedin	
2		Köröső / Izvorul Crișului	
3		Nagykapus / Copșa Mare	
4		Magyarvista / Viștea	
5		Inakelke / Imucu	
6		Jegenye / Leghia	
7		Szucság	
8		Mákófalva / Macău	
9		Hazautazás	
2. SZILÁGYSAG – 1985. július 25., csütörtök – augusztus 4., vasárnap			
Sz.	Dátum	Helység	Szállás
0	VII. 25. cs.	Udvarhely – Zilah – Benedekfalva	Benedekfalva / Benesat
1	VII. 26. p.	Szilágycseh / Cehu-Silvaniei	19:00 – ” –
2	VII. 27. sz.	Szilágynagyfalu / Nusfalău	20:00 Szilágynagyfalu

Résztevők:

A hat turné megközelítőleg teljes névsora.
A részvétel a nyári lehetőségek szerint változott. Ehhez kellett igazítani minden egyes műsorrendet.

Zenekar:

Fodor Béla
Tárkányi János
Szép Gyula
Forró István
Balázi József
Orbán László
Boér Károly
Haáz Sándor
Sinka Ignác

Tánckar:

(„nagy” Vényige)
Bokor Csaba
Csomor Csaba
Deák Krisztina

3	VII. 28. v.	Kémer / Camăr 20:00	– ” –	Dusinszky Éva
4	VII. 28. v.	Ipp / Ip 20:00	– ” –	Fazakas Emese
5	VII. 29. h.	Szilagyozvány / Zăuan 20:00	– ” –	Fazakas Júlia
6	VII. 30. k.	Sarmaság / Şarmăşag 20:00	Sarmaság: Kraszna-part)	Haáz Margit
7	VII. 31. sz.	Szilágy sámson / Şamşud 20:00	– ” –	Hodgyai Edit
8	VIII. 01. cs.	Szilagybála / Borla 20:00	– ” –	Jászai Laura
9	VIII. 02. p.	Kisdoba / Dobrin 20:00	Szilágyomlyó, termálstrand	Jobb Levente
10	VIII. 03. sz.	Kárásztelek / Carastelec 20:00	– ” –	Kiss Csaba
11	VIII. 04. v.	Vársolc / Vârşolt 17:00	(mindenütt sátoztábor)	Kovács Géza
12	VIII. 04. v.	Kraszna / Crasna 20:00 – hazaut	–	Kovács Imre
3. SZATMÁR MEGYE – 1986. augusztus 2., szombat – augusztus 13., szerda				
Sz.	Dátum	Helység	Szállás	
0	VIII. 02. sz.	Udvarhely – utazás – Zilah	Szatmári strand,	Sándor Aranka
1	VIII. 03. v.	Popasul Romanilor – Leány körtánc fesztivál 17:00	sátoztábor (egész turné alatt).	Sinka Erzsébet
2	VIII. 04. h.	Erdőd / Arduud 20:00		Székely Csilla
3	VIII. 05. k.	Ákos / Acăş 20:00		Szóke Melinda
4	VIII. 06. sz.	Dobra / Dobra 21:00		Vass Dénes
5	VIII. 07. cs.	Adorján / Adrian 21:00		„Kis” Vényige (a Titiából)
András Csilla				
Kovács István –				
<i>Kotkoda</i>				
Lőrincz József –				
<i>Pocok</i>				

6	VIII. 08. p.	Kökényesd / Porumbesți 18:00				Murányi Sanyi – Karatés
7	VIII. 09. sz.	Bogdánd / Bogdand SJ 18:00				Páll Misi
8	VIII. 10. v.	Kőszegremete / Remetea Oaş 14:00				Simó József – Mofetta
9	VIII. 10. v.	Sárköz / Livada 17:00				Műszakiai, kísérők, segítők:
10	VIII. 10. v.	Avasujváros / Orașu Nou 20:00				Pál Márton <i>sofőr</i>
11	VIII. 11. h.	Szatmárnémeti, Színház 17:00				Szász József <i>villany</i>
12	VIII. 12. k.	Óvári / Oar 20:00				Murányi János <i>foto</i> , <i>hangfelvétel</i> , <i>alkalmi</i> <i>műsorvezetés</i>
	VIII. 13. sz.	Hazautazás				Rácz-Ilés Mária <i>pénztár</i>
4. BIHAR MEGYE 1987. július 18., szombat – július 28., kedd						
Sz.	Dátum	Helység			Szállás	
1	VII. 18. sz.	Udvarhely – Körösrév / 20:00			Rév / Vádul Crișului,	Kolozsi Ilona <i>pénztár</i>
2	VII. 19. v.	Bors / Borș 16:00			Körös-parti futballpálya, sátortábor (első este).	András Katalin <i>féltígyelet</i>
3	VII. 19. v.	Biharszenjános / Sântion 18:00			Püspökfürdő, kemping, sátortábor	Sinka Erzsébet <i>féltígyelet</i>
4	VII. 20. h.	Bihardószeg / Diosig 21:00				Kolozsi Gábor <i>féltígyelet</i>
5	VII. 21. k.	Szalárd / Sălard 21:00			(egész turné alatt).	Rácz-Ilés Zoltán <i>féltígyelet</i>
6	VII. 22. sz.	Székeleyhid / Săcuteni 20:00				Kisgyerekek:
7	VII. 23. cs.	Köböllkút / Cubuleut 21:00				Fodor Szilárd, Haáz
8	VII. 24. p.	Szalacs / Sălacea 21:00				Sándor, Varga Ilona,
9	VII. 25. sz.	Paptamási / Tămășeu 20:00				Murányi Tóni,

10	VII. 26. v.	Fenes / Fimj 17:00		Murányi János-Pál, Rácz-Illes Mária
11	VII. 26. v.	Kőröstarján / Tárcaia 20:00		
12	VII. 27. h.	Nagyvárad, Színház 17:00		Műsor (teljes repertoár)
	VII. 28. k.	Hazautazás		<i>Kalidkahlivogató</i> (lányok, vokál) <i>Szalmári</i> (legényes, páros) <i>Verbunkosok</i> (zenekar) <i>Bihari ardeleana</i> <i>Ballada:</i> „A pástor, aki az elveszetti juhait keresi” – Tárkányi J. (hegedű + zenekar) <i>Gyimesi:</i> legényes, ver- bunk, kettős jártatója és sirulóje, hejszák <i>Moldvai népdalok</i> – Boér Károly (hangszeres, koboz) <i>Dunafáti leánykörtánc</i> <i>Kalotaszegi:</i> legényes, csárdás, szapora
5. ARAD MEGYE 1988. augusztus 04., csütörtök – augusztus 15., hétfő				
Sz.	Dátum	Helység	Szálás	
0	VIII. 04. cs.	Udvarhely – utazás – Arad	Arad, Marospart, kemping, kisházakban, sátortábor (egész turné alatt).	
1	VIII. 05. p.	Szentpál / Sânpaul 21:00		
2	VIII. 06. sz.	Ágya / Adea 21:00		
3	VIII. 07. v.	Kispereg / Peregu Mic		
4	VIII. 08. h.	Arad, Szakszervezeti Ház 18:00		
5	VIII. 09. k.	Pécska / Pecica 21:00		
6	VIII. 10. sz.	Nagyiratos / Iratoşu		
7	VIII. 11. cs.	Zimándköz/ Zimanducz 21:00		
8	VIII. 12. p.	Simonyifalva / Satu Nou 21:00		<i>Simonyifalván a vacsora alatt a polgármester (tanító) elérté a Tárkányi hegedűjét és ő muzsikált a Venyigének!</i>
9	VIII. 13. sz.	Kisiratos / Dorobanţi 21:00		
10	VIII. 14. v.	Majláthfalva/ Mailat – fesztivál 16:00		
	VIII. 15. h.	Hazautazás		Szűnet

6. FEHÉR MEGYE 1989. július vége – augusztus eleje			
Sz.	Dátum	Helység	Szállás
0	?	Udvarhely – utazás – Nagyenyed	Nagyenyed, iskola (egész turné alatt)
1		Csombord / Ciumbrod 21:00	
2		Torockó / Rimetea 21:00	
3		Magyarbece / Beta 20:00	
4		Magyarlapád / Lopadea Nouă 21:00	
5		Felvinc / Unirea 21:00	
6		Nagyenyed / Aiud 19:00	
		Hazautazás	

Széki táncrend: sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, magyar, lassú, csárdás
Kuruc dalok, Kodály:
Cinka Panna (hangszeres + ének)
Román leánykörtánc Cigánytánc
Udvarhelyszéki táncrend:
verbunkos, csárdás, szőkös
Kalotaszegi pontozó Maros–Küküllő közti táncok: pontozó, lassú pontozó, leány körtánc
Mezőségi táncrend: sűrű legényes, ritka legényes, verbunk, lassú magyar, akasztós, lassú csárdás, szászka, ritka szőkös, cigány csárdás

Népzene- és néptáncgyűjtő utakon

*Tárkányi János, Bíró Osváth,
Szávai Márton, Fodor Béla,
Fülöp József*

*Abásfalvi zenészekkel: Fodor
Béla (az ötödik) és Boér Károly
(a hetedik). Abásfalva, 1982.*

Szép Gyula, Fülöp József Énlaka. 80-as évek eleje

Népzene- és néptáncgyűjtő utakon

Csapai Géza, Gagy

Csapai Géza, Gagy

Fülöp József, Énlaka

*Kalló Márton,
Inaktelke*

*Zerkula Regina,
Gyimes*

*Tókos Rozália,
Lövéte*

Verbunk. Alsósófalva, 1982

*Pálffi Ferenc,
Hodgya*

Venyige Zenekar

*Az Ős-Venyige:
Keresztes Béla,
Sinka Ignác,
Fodor Béla, 1978.*

*Az I. Táncház-találkozó
Venyige zenekara
(1978): Fodor Béla,
Sófalviné Fodor Mária
(ének), Szép Gyula,
Sinka Ignác,
Tárkányi János*

*Rugonfalvi kaláka,
1980*

A Venyige a színpadon

*Széki táncrend.
Szép Gyula, Elekes Gyula.
Kaláka-felvétel, 1983.*

*Széki táncrend, 1983.
Szép Gyula, Bartha Sándor,
Bartha József, Elekes Gyula.*

*Dalcsoport.
Kaláka-felvétel.
Székelyudvarhely, 1983.*

*Leánykörtánc.
Kaláka-felvétel.
Székelyudvarhely,
1983.*

*Székely verbunk.
Kaláka-felvétel.
Székelyudvarhely,
1983.*

*Miklós Gyöngyike,
Sándor János, Ilyés
Zsolt, Balázs József.*

*Székely verbunk.
Kovács Géza,
Vass Dénes.
Jobbágytelke, 1984.*

*Kalotaszegi
legényes.
Fodor Béla,
Kovács Géza.
Jobbágytelke, 1984.*

*Kiállítás-megnyitói
fellépés.
Székelyudvarhely,
1986.*

*Kiállítás-megnyitói
fellépés.
Székelyudvarhely,
1986.*

*Gyimesi csángó
hejsza. Fodor Béla,
Hodgyai Edit,
Máté Editke,
Ruszu László.
Muzsikálnak: Forró
István (hegedű),
Balácsi József
(ütőgardony).
Kalotaszeg,
Mákófalva, 1984.*

*Udvarhelyszéki.
Kökényesd, Szatmár
m. 1986.
(Külső felvétel,
plakáthoz)*

*Széki négyes. Kökényesd, Szatmár m., 1986.
(Külső felvétel, plakáthoz)*

*Gyimesi csángó hejsza. Kökényesd, Szatmár m., 1986.
(Külső felvétel, plakáthoz)*

*Az öltözőben.
Fodor Szilárd,
Dusinszki Éva,
Jászai Laura.
Kökényesd,
Szatmár megye, 1986.*

*Dunafalvi leánykörtánc.
Tatros Fesztivál,
Gyimesközéplak, 1986.*

*Leánykörtánc.
Tatros Fesztivál,
Gyimesközéplak, 1986.*

*Székely verbunk a szatmári kempingben, 1986.
Kovács Imre: annak öröme, hogy a turné alatt fia született.*

*Vass Dénes és Jászay Laura esküvője. Székelyudvarhely, 1986.
A násznép előtt elköötték az utat, mint falun. Biró Tibor, Fodor Béla.*

Amit a néző nem láthatott

*Megbeszélés a színpalak mögött. Sámsond, Szilágy m., 1985.
Fodor Béla, Szász József (Villany-Jóska) technikus,
Szép Gyula, Vass Dénes.*

Amikor már nem Szép Gyula volt a brácsás, 1986.

Megemlékezések

*Forró István, Tárkányi János, Fodor Béla, Bengt Willborg.
Udvarhely, 1997.*

*A 40. évfordulón (2017) fellépő Venyige zenekar:
Pál Emil, Keresztes Sándor; Forró István, Szép Gyula Bálint, Sinka
Ignác és Adalbert Béla Fodor (Forrás: Székelyhon.ro)*